

FAVO

Federale Adviesraad voor Ouderen

JAARVERSLAG

2018

Jaarverslag 2018

Federale Adviesraad voor Ouderen

Maddie Geerts – Voorzitter

Philippe Andrienne – Ondervoorzitter

mei 2019

Voorwoord en balans

Na het inactief jaar 2017, hebben de commissies enthousiast de draad weer opgepakt. Een veelheid aan uitdagingen lag te wachten o.m. de pensioenhervorming, de vergrijzing en de daaraan aan te passen gezondheidszorg, de dalende koopkracht vooral van de oudste medeburgers, de achterstelling van vrouwen, druk op het vrijwilligerswerk. Vroegere adviezen van de FAVO waren toe aan actualisering enz.

Met man/vrouw en (zonder) macht hebben de commissieleden een aantal van deze problematieken bestudeerd en een gemeenschappelijk antwoord uitgewerkt. Bij gebrek aan een eigen studiedienst werd de input van externe experts zeer gewaardeerd. Ook de inbreng en steun van de vertegenwoordigers van de beleidscellen Pensioenen en Gezondheidszorg waren - voor zover zij zelf informatie konden delen - onmisbaar. Om degelijke adviezen te formuleren is tijdige en correcte informatie een basisvereiste. Zoals wij vinden dat een degelijk beleid best de ervaringsdeskundigheid van ouderen gebruikt. Het blijft merkwaardig dat de wetgever een FAVO wenste, samenstelde, en daarna niet meer oproept om beleidswijzigingen te adviseren.

Dankzij de volgehouden inzet van de leden van het Bureau, tegelijk ook voorzitters van de commissies, en dankzij de collegiale verstandhouding tussen de leden konden 12 adviezen worden opgesteld.

De wet van 8 maart 2007 bepaalt dat de adviesontvangende minister reageert binnen de 3 maanden. Dat is weer dode letter gebleven, met 2 uitzonderingen. Alleen het kabinet van de Minister van sociale zaken is met de Raad in gesprek gegaan en heeft voorstellen opgenomen in de laatste beleidsnota. Met de beleidscel van de Minister van pensioenen is de uitwisseling constant en informeel dankzij de efficiënte aanwezigheid van een medewerker. Er is daadwerkelijke steun vanuit de FOD Sociale Zekerheid, vanuit FPD en RIZIV, maar deze administraties moeten vaak andere raden of taken laten voorgaan. Alleszins is die toestand beter dan de formele weigering van het Staatssecretariaat Integratie en Gelijke Kansen. Zoals in de vorige periode vastgesteld missen de leden inhoudelijke ondersteuning, bv bij redactie van adviezen, opzoeken van documentatie.

Een speciaal woord van dank gaat naar de actieve leden van de Raad en de commissies. Tot vanuit de verste uithoeken van het land nemen ze deel aan de werkzaamheden, al lopen ze het risico dat het aanwezigheidsquorum niet bereikt wordt. Blijkbaar vinden sommige benoemden het niet nodig om actief lid te zijn. Dit hardnekkig absentisme en de omslachtige procedure om ontslagnemenden/overledenen te vervangen, moeten via de wet zelf aangepakt worden.

De laatste adviezen werden overgemaakt aan de dienstdoende ministers in lopende zaken. We beseffen dat in 2019 slechts een beperkt aantal dossiers zal worden afgesloten. Onze inbreng kan inspiratie geven voor een volgend regeerakkoord. Dat beogen we ook met het Pleidooi n.a.v. de federale verkiezingen. U vindt het in bijlage. We zijn nog steeds hoopvol dat de hierin geuite wensen van ouderen gerealiseerd worden. We blijven beschikbaar om de expertise van ouderen aan te leveren, ten bate van een leeftijdsvriendelijker en rechtvaardiger samenleving.

Inhoudsopgave

Voorwoord en balans	2
Inhoudsopgave.....	3
1. Overzicht van de Bureauvergaderingen.....	4
2. Overzicht van de vergaderingen van de Raad.....	6
3. Overzicht van de vergaderingen van de Commissie Pensioenen.....	8
4. Overzicht van de vergaderingen van de Commissie Toegankelijkheid tot de Gezondheidszorg.....	9
5. Overzicht van de vergaderingen van de commissies Gelijkheid van kansen en Sociale Integratie en bestrijding van Kansarmoede.....	10
6. Overzicht van de vergaderingen van de Commissie Mobiliteit.....	11
BIJLAGE 1: Adviezen van de Raad.....	13
BIJLAGE 2: Pleidooi ter attentie van de huidige regering, partijleidingen naar aanleiding van de federale en Europese verkiezingen 2019	56
BIJLAGE 3: Samenstelling van de organen van de Federale Adviesraad voor Ouderen	59
BIJLAGE 4: aanvullende nota's bij het huishoudelijk reglement	66
NOTA 1: Behandelen van ontwerpadviezen	67
NOTA 2: Minderheidsnota's bij adviezen aan de Regering: regels	68
NOTA 3: Federale Adviesraad voor Ouderen, benoemingen en ontslagen	71

1. Overzicht van de Bureauvergaderingen

De trage start in 2017 was nog voelbaar in 2018. De leden van de Raad waren gekend sinds de publicatie in het BS van 20 juli 2017, maar slechts op 30 november 2017 werden voorzitter en ondervoorzitter gekozen en was er duidelijkheid over de samenstelling van de commissies. Alle leden werden uitgenodigd op 17 januari 2018 om per commissie, de ene na de andere, een eigen voorzitter en ondervoorzitter te kiezen.

Deze personen vormen het Bureau.

De Raad van 30 november 2017 suggereerde al om de weinig bevolkte commissies Sociale Integratie en Gelijke Kansen samen te voegen. Deze commissies functioneerden moeilijker in het verleden, hebben dezelfde voogdijstaatssecretaris en de betrokken administratie mag geen ondersteuning meer geven.

De suggestie van de Raad werd uitgevoerd, en dus is er slechts 1 presidium voor de samengevoegde commissies.

Op zijn eerste vergadering op 30 januari 2018 lagen uiteraard geen ontwerpadviezen voor. Wel werd de planning van de commissies uitgewisseld en zo nodig afspraken gemaakt om transversale thema's te verdelen. Iedere commissie zou alsnog de beleidsplannen 2018 adviseren, ook al waren die al goedgekeurd in de Kamer.

De medewerkers van de FOD Sociale Zekerheid bezorgden de taakverdeling voor administratieve ondersteuning, d.w.z. zaalreservatie, notulering, correspondentie, regeling van vertaling.

Er is geen ondersteuning voor dossiers of documentair onderzoek

Een vertegenwoordiger van het kabinet Pensioenen gaf een overzicht van te verwachten problematieken. Het Bureau nam kennis van het budget voor de FAVO, dat onderdeel is van het pakket voor alle adviesraden bij de FOD Sociale Zekerheid. Het Bureau wenst een oplossing te bedenken voor de klacht van de Raad ivm met het niet-betalen van verplaatsingskosten aan plaatsvervangers die meewerken in de commissies.

Verder moeten we voorbereid zijn op starre procedures om ontslagnemenden of hardnekkige afwezigen te vervangen.

Op 24 april 2018 kon het Bureau zijn kerntaak uitvoeren.

Meerdere commissies dienden een ontwerpadvies in. Ze werden goed bevonden om op een Raad te behandelen:

- Advies 2018/01 over de beleidsnota Pensioenen
- Advies 2018/02 over de beleidsnota Algemeen Gezondheidsbeleid en Sociale Zaken
- Advies 2018/03 over voorstel wetsaanpassing mantelzorg
- Advies 2018/04 over de beleidsnota Armoedebestrijding en Grootstedenbeleid , Personen met een handicap en Gelijke Kansen

Vanuit de commissie Pensioenen werden 2 kleinere adviezen voorgesteld, teneinde anomalieën in het huidig stelsel weg te werken :

- Advies 2018/05 mogelijke gevolgen van de verplichte legerdienst
- Advies 2018/06 gevolgen van de re-integratie na arbeidsongeval

De werkplanning van alle commissies werd overlopen. En tenslotte werden het ontwerpjaarverslag en een nota over de verplaatsingskosten doorverwezen naar de Raad.

De vergadering van 20 september 2018 inventariseerde thema's voor een soort memorandum, gevraagd door de Raad. Het Bureau gaf opdracht aan de voorzitter om een wenslijst op te stellen tegen volgende plenaire vergadering.

De collega's werden geïnformeerd over de lopende besprekingen in de commissies en verwezen volgende adviezen voor goedkeuring naar de Raad:

- Advies 2018/07 van de commissie mobiliteit over verbeteringen bij de NMBS
- Advies 2018/08 over geestelijke gezondheidszorg

Vanuit de commissie Gezondheidszorg, gesteund door het Bureau, is een brief vertrekken ivm de niet-terugbetaling van psychologische zorg voor 65+.

Ter voorbereiding van de Raad van 13 december 2018, besprak het Bureau op 22 november 2018 binnengekomen beleidsnota's en de adviezen daarop. Bovendien hadden sommige commissies specifieke teksten klaar.

- Advies 2018/09 m.b.t. minimumpensioen
- Advies 2018/10 armoede bestrijden en voorkomen bij 80+
- Advies 2018/11 beleidsplan Pensioenen
- Advies 2018/12 beleidsplan Armoedebestrijding en Grootstedenbeleid, Personen met een beperking en Gelijke Kansen

Het gevraagde memorandum, intussen Pleidooi genoemd, werd doorverwezen naar de Raad.

Hoewel amper ingewerkt als "animatoren" van de commissiewerking, moeten de Bureauleden voorbereidingen treffen voor herverkiezing van voorzitters en ondervoorzitters, want hun 2-jarig mandaat stopt op 7 juli 2019.

2. Overzicht van de vergaderingen van de Raad

Dit jaar vergaderde de Raad 3 keer.

Op 17 mei 2018 werden de eerste adviezen toegelicht en goedgekeurd.

De commissie pensioenen legde een reactie op het beleidsplan pensioenen voor en twee adviezen ivm mogelijke discriminaties in het huidig stelsel:

- Advies 2018/01 over de beleidsnota Pensioenen
- Advies 2018/05 mogelijke gevolgen van de verplichte legerdienst
- Advies 2018/06 gevolgen op het pensioen van re-integratie na arbeidsongeval

De commissie Toegang Gezondheidszorg had eveneens zijn visie klaar in:

- Advies 2018/02 over de beleidsnota Gezondheidszorg
- Advies 2018/03 over voorstel tot wetsaanpassing mantelzorg

De gezamenlijke commissies Sociale Integratie, gelijke kansen, enz. werkte aan

- Advies 2018/04 over de beleidsnota Armoede en Grootstedenbeleid, Personen met een handicap en Gelijke Kansen

De commissie mobiliteit zoekt haar rol, nu de federale materies beperkter zijn.

De raadsleden werden geïnformeerd over de komende gespreksonderwerpen. Er blijft enig ongenoegen over de beperkte communicatie vanuit de FOD die deze Raad om advies zouden kunnen vragen. Daarom wenst de Raad haar bekommernissen nogmaals te formuleren in een soort memorandum n.a.v. de federale verkiezingen. Het Bureau moet met een voorstel komen. Ook voorstellen om de maximale automatische toekenning van rechten verder te ontwikkelen, worden verwacht van het Bureau. De vergadering sloot af met het goedkeuren van de terugbetaling van de verplaatsingskosten voor plaatsvervangers, indien ze deelnemen aan commissies.

Alhoewel dit de eerste echte werkvergadering van de Raad was, werd net het vereiste quorum behaald om rechtsgeldig te beslissen.

Gelukkig verbeterde dat iets bij de vergadering van 11 oktober 2018. Maar het is duidelijk dat er maatregelen nodig zijn, zeker in een Raad die met oudere vrijwilligers werkt. Deze bijeenkomst startte met het advies Geestelijke Gezondheidszorg. De betrokken commissie was ontevreden omdat Minister De Block de nieuwe maatregel voor psychotherapie had beperkt tot 65 jaar. Het bevoegde kabinet wenste aanwezig te zijn bij de bespreking van het advies. Het werd een interessante uitwisseling waardoor enerzijds de selectiviteit van de maatregel duidelijker werd en anderzijds de urgentie om ook 65+ te betrekken overeind bleef.

De Raad drong erop aan dat 65+ in de programmatie, in het beleidsplan wordt opgenomen. Tenslotte werd advies 2018/08 unaniem goedgekeurd.

Onder nr. 2018/07 werd er een ontwerp van de commissie mobiliteit goedgekeurd ivm de inrichting van stations en de dienstverlening van de NMBS.

De Raad gaf zijn fiat voor het Pleidooi, een minimemorandum voor de federale en Europese verkiezingen. Het zal bezorgd worden aan de partijen en uiteraard aan de toekomstige regering.

De plenaire vergadering van 13 december 2018 stelde met genoeg vast dat de beleidsnota Gezondheid expliciet ingaat op ouderen. Verder werden de voorgelegde ontwerpadviezen goedgekeurd nl.

- Advies 2018/09 m.b.t. minimumpensioenen
- Advies 2018/10 over het bestrijden en voorkomen van armoede bij 80+
- Advies 2018/11 over het beleidsplan pensioenen
- Advies 2018/12 over het beleidsplan armoedebestrijding enz

Deze adviezen bereikten de dienstdoende ministers en staatssecretarissen niet tijdig, vóór de val van de regering. Ze werden alsnog ter info bezorgd aan de titelhouder in lopende zaken. De commissies gezondheid en mobiliteit konden hun advies op de beleidsnota niet afwerken vóór deze raadsvergadering maar gaven mondeling al hun ideeën weer.

Omwille van verbouwingswerken in de Zuidertoren moet de FAVO op zoek naar een nieuw tijdelijke "thuis". Die werd voorlopig aangeboden in de Financietoren.

3. Overzicht van de vergaderingen van de Commissie Pensioenen

De Commissie Pensioenen heeft als opdracht adviezen betreffende de pensioenreglementering voor te bereiden.

In 2018 werden vijf adviezen uitgewerkt, waarvan twee met betrekking tot de algemene beleidsnota van de minister van pensioenen.

Door een moeilijke opstart van de huidige legislatuur van de FAVO kon de algemene beleidsnota pensioenen 2017 pas vanaf 2018 worden behandeld.

Volgende adviezen werden door de commissie pensioenen uitgewerkt:

- advies betreffende de gevolgen op het pensioen van re-integratie na een arbeidsongeval
- advies betreffende de mogelijke gevolgen van de verplichte legerdienst/burgerdienst op het pensioenbedrag
- advies betreffende de algemene beleidsnota pensioenen van 19 oktober 2017
- advies betreffende het minimumpensioen
- advies betreffende de algemene beleidsnota pensioenen van 17 oktober 2018

De commissie pensioenen kwam 8 keer samen in 2018: op 17 januari, 22 februari, 29 maart, 3 mei, 13 juni, 27 september, 8 november en 20 december.

Drie maal werd er beroep gedaan op externe specialisten om een onderwerp toe te lichten en de leden van de commissie een beter inzicht te geven in de materie:

- de heer Frank Vandenbroucke: toelichting over het pensioen op basis van punten
- de heren Jean Marie Hannedouche en Tony Van Der Steen: toelichting jaarverslag 2017 College van de Ombudsmannen voor Pensioenen
- mevrouw Anne-Marie De Maeyer (RSVZ) en de heer Bart Collin (FPD): toelichting over het halftijds pensioen

Op 30 mei 2018 werd een vertegenwoordiger van de FAVO samen met de Ombudsmannen voor Pensioenen uitgenodigd voor een hoorzitting van de Commissie voor Sociale Zaken van de Kamer van Volksvertegenwoordigers.

4. Overzicht van de vergaderingen van de Commissie Toegankelijkheid tot de Gezondheidszorg

De Commissie Toegankelijkheid tot de gezondheidszorg vergaderde 6 keer in 2018, namelijk op 17 januari, 5 maart, 23 april, 18 juni, 10 september en 19 november.

- In de vergadering 17 januari van werd de commissie “Toegankelijkheid tot de gezondheidszorg” geïnstalleerd. De commissie telt 20 leden. Er werd een voorzitter en ondervoorzitter gekozen. Daarna werden afspraken gemaakt rond de beleidsnota.
- In de vergadering van **5 maart** werd een bespreking gehouden over het ontwerpadvies betreffende het voorstel Wetaanpassing Mantelzorgers en KB Uitvoeringsbesluiten. Daarnaast werd ook de beleidsnota’s Gezondheidsbeleid (19 oktober 2017) en Sociale Zaken (17 oktober 2017) besproken en een ontwerpadvies voorbereid. Op deze vergadering werd ook de vraag geuit om navraag te doen bij de minister naar de stand van zaken van “Het wettelijk kader palliatieve sedatie en de controle erop”.
- In de vergadering van **23 april** gebeurde een brainstorm rond eHealth en Mobile Health en dit vooral gezien vanuit de ouderen. Ook wijkgezondheidscentra kwamen aan bod. Er werd nagedacht over het rapport van KCE in verband met Geestelijke gezondheidszorg. Er werd beslist om Prof. Baeyens te vragen om op de volgende samenkomst meer duiding te geven over het rapport en zo een gegrond advies te geven.
- Op **18 juni** kwam de Commissie opnieuw samen. De plaats van mHealth kwam aan bod en een aantal kritische bedenkingen werden geformuleerd. Tevens kwam de vraag: Welk is de plaats van de oudere binnen de projecten mHealth? Een eerste ideeënuitswisseling vond plaats in verband met de tekst van de KCE studie waaruit een aantal vragen groeiden om op de volgende Commissie met Prof. Baeyens te bespreken.
- Op **10 september** bracht Prof. Baeyens een interessante bespreking van de kernboodschappen van de KCE studie “Organisatie van de Geestelijke gezondheidszorg voor ouderen” met de bedoeling een goed advies te formuleren. Na deze bespreking werden suggesties voor advies verwoord en kwam bv. ook de anti-discriminatie wet ter sprake naar aanleiding van discriminatie van ouderen.
- Op **19 november** was er opnieuw een commissievergadering. Er werd melding gegeven van de brief in verband met niet terugbetaling van de ambulante psychologische hulp van 65+ers, die gestuurd werd vanuit de Raad. Op de agenda stond ook de toelichting ereloonsupplementen door dhr. Philippe Vray van RIZIV –INAMI. Er was kans tot vraagstelling. Er gebeurde ook een eerste bespreking van de beleidsnota Gezondheidsbeleid (5.11.2018) en van Sociale Zaken (31.10.2018). Er werd afgesproken wat zeker in het advies moet komen. Het voorstel advies zal geagendeerd worden op de volgende Commissievergadering (21 januari 2019).

5. Overzicht van de vergaderingen van de commissies Gelijkheid van kansen en Sociale Integratie en bestrijding van Kansarmoede

Tijdens de eerste plenaire vergadering van de vernieuwde FAVO van 30 november 2017 werd beslist om de commissie 'Gelijkheid van Kansen' en de commissie 'Sociale Integratie en Bestrijding van Kansarmoede' samen te voegen. Op 17 januari 2018 werd mevrouw Mieke Vogels aangeduid om het voorzitterschap op zich te nemen gedurende de eerste periode.

De verenigde commissies Gelijkheid van Kansen en Sociale Integratie en Bestrijding van Kansarmoede vergaderden in 2018 4 keer: op 17 januari, 9 mei, 12 september en 7 november.

Commissie van 17 januari

De voorzitter en de ondervoorzitters worden aangeduid. De commissie besprak de beleidsnota 2018 armoedebestrijding en gelijke kansen. Er werd een eerste brainstorming gehouden over mogelijke eigen adviezen en het voorstel om verder te werken rond armoede bij ouderen, vertrekkende van het uitgavenpatroon van ouderen, werd weerhouden.

Commissie van 9 mei

Het advies rond de beleidsnota 2018 armoedebestrijding en gelijke kansen wordt besproken en goedgekeurd. In opvolging van de eerder genomen beslissing om te werken rond armoede bij ouderen, heeft de commissie ENEO uitgenodigd om meer uitleg te geven over het onderzoek dat de organisatie deed rond dit onderwerp. De heer Kusuto Naito is onze gast. De commissie beslist om het te formuleren advies te verfijnen en verder te werken op armoederisico bij 80-plusser die vaak meer uitgaven hebben voor zorg. De commissie wil het advies bovendien oriënteren naar armoede gemeten niet op basis van inkomen, maar wel op basis van de uitgaven via de methodiek van referentiebudgetten.

Commissie 12 september

Ter voorbereiding van het advies over armoede bij hoogbejaarden hoort de commissie de heer Karel Van den Bosch van het federaal planbureau, en mevrouw Caroline Van der Hoven van het Franstalig netwerk van armoedeverenigingen (BAPN). Professor Bérénice Storms van de Universiteit Antwerpen moet zich wegens ziekte verontschuldigen. Ze bezorgt ons wel haar zeer boeiende PPT.

Commissie 7 november

De commissie bespreekt het advies armoede bij hoogbejaarden dat werd uitgewerkt door de voorzitter. Opmerkingen worden verwerkt. De commissie keurt het voorstel goed en vraagt de agendering op de plenaire vergadering van 13 december 2018.

Ook het voorliggend advies over de Beleidsnota 2019 armoedebestrijding en gelijke kansen wordt besproken en goedgekeurd voor verzending naar de plenaire vergadering.

De commissie beslist om het volgende jaar te werken aan een advies over de toenemende leeftijdsdiscriminatie. Leeftijdsdiscriminatie is voorzien in de wet als grond voor discriminatie. Op basis van de beleidsnota wordt duidelijk dat deze discriminatie geen prioriteit is, meer zelfs leeftijdsdiscriminatie wordt zelfs niet vermeld in de beleidsnota.

6. Overzicht van de vergaderingen van de Commissie Mobiliteit

De commissie Mobiliteit vergaderde 6 keer in 2018, namelijk op 17 januari, 21 februari, 28 mei, 18 juni, 3 september en 30 november.

- In de vergadering van 17 januari 2018 werd de nieuwe commissie geïnstalleerd met verkiezing van voorzitter en ondervoorzitter. De lijst van prioritaire thema's werd, samen met de commissieleden, opgesteld.
- Vanuit die prioritisering werd op **21 februari** onmiddellijk van start gegaan met de bespreking van de algemene beleidsnota van oktober 2017 van minister Bellot. Omwille van de bijzondere verhouding tussen federale bevoegdheden en die van de gemeenschappen, bespraken we het kader waarbinnen door de diverse overheden en ministers zou moeten samengewerkt worden. De extra inzet op de uitbouw van het gewestelijk expresnet (GEN) werd toegelicht.
- De vergadering van **28 mei** stond in het teken van de inhoudelijke voorbereiding van het ontwerpadvies over de versnelde aanpassingen van NMBS-stations: aangepaste perrons, assistentie voor ouderen met beperkte mobiliteit, ticketing, communicatie met de reiziger enzovoort. Tijdens deze bijeenkomst werd verder ingegaan op de vervoersmogelijkheden voor mindermobiele ouderen en de bevoegdheidsverdeling (federaal - regionaal) op dat vlak. In het kader van de opstelling van een federaal memorandum werden de eerste aandachtspunten geïventariseerd: *kilometerheffingen, rijbewijs met punten, lage emissiezones (cf. beleid Frankrijk), multimodaliteit (prijzen, dienstregeling, aansluiting, diverse vervoersmodi...), toegankelijkheid station...* Ten slotte startte de commissie met een denkoefening rond fietsinfrastructuur en werd de kandidatuur van de nieuwe vertegenwoordiger voor het Raadgevend Comité van de treinreizigers bevestigd.
- Op de samenkomst van **18 juni** werd het ontwerpadvies over de infrastructuur en dienstverlening in NMBS-stations gefinaliseerd. De Commissie mandateerde Petrus Van Tittelboom om het ontwerpadvies op te maken. Besprekingspunten voor volgende vergadering(en) werden opgelijst, alsook werd uitgeklaard waar de bevoegdheid van de commissie ligt m.b.t. het verstrekken van adviezen over niet-federale materies.
- Op **3 september** bracht Ellen Ophalvens verslag aan de Commissie Mobiliteit over het onderhoud met Vias over hun sensibiliseringsactie en visie t. a.v. de bevordering van rijvaardigheid van oudere automobilisten. Na aanpassing van hun voorgestelde actie zal VIAS de Commissie opnieuw inlichten over het gekozen traject (*voorjaar van 2019*). De Commissie besloot enkele deskundigen m.b.t. rijvaardigheid uit te nodigen zodoende dit onderwerp verder uit te diepen. De Commissie bevestigde, na voorlezing van het ontwerpadvies over de infrastructuur in NMBS-stations, het definitief aan het Bureau te bezorgen en voor te leggen in plenaire zitting.
- De vergadering van **30 november** stond opnieuw in het teken van rijvaardigheid van oudere bestuurders. Mevrouw Emilie Van Laer (Unia) besprak de problematiek van leeftijdsdiscriminatie in het kader van autoverzekeringen en het advies van Unia in deze. Unia zal de Commissie bijstaan in de verdere uitwerking en stoffering van een advies. De Commissie besloot naderhand prof. Brijs en Dr. Lutin (Jessa Ziekenhuis, IMOB-UHasselt) uit te nodigen voor een volgende vergadering in het

kader van deze thematiek. Tijdens de samenkomst werd tevens de algemene beleidsnota mobiliteit van november 2018 toegelicht en besproken, met het oog op de opstelling van een advies.

BIJLAGE 1: Adviezen van de Raad

- Advies 2018/01 – Advies betreffende de Algemene Beleidsnota pensioenen van 19 oktober 2017
- Advies 2018/02 – Advies betreffende de Algemene Beleidsnota's Gezondheidsbeleid (19 okt 2017) en Sociale Zaken (17 okt 2017)
- Advies 2018/03 – Advies met betrekking tot voorstel wetaanpassing mantelzorgers en KB uitvoeringsbesluiten
- Advies 2018/04 – Advies betreffende de Algemene Beleidsnota Armoedebestrijding en Grootstedenbeleid, personen met een beperking, Gelijke Kansen
- Advies 2018/05 – Advies betreffende de mogelijke gevolgen van de verplichte Legerdienst/Burgerdienst op het pensioenbedrag
- Advies 2018/06 – Advies betreffende de gevolgen op het pensioen van de re-integratie na een arbeidsongeval
- Advies 2018/07 – Advies betreffende de organisatie van geestelijke gezondheidszorg voor ouderen en hoe dit te verbeteren
- Advies 2018/08 – Advies betreffende de infrastructuur en de dienstverlening van de NMBS
- Advies 2018/09 – Advies betreffende het minimumpensioen
- Advies 2018/10 – Advies om armoede bij hoogbejaarden te bestrijden en uitbreiding te voorkomen
- Advies 2018/11 – Advies betreffende de Algemene Beleidsnota Pensioenen van 17 oktober 2018
- Advies 2018/12 – Advies betreffende de Algemene Beleidsnota Armoedebestrijding en Grootstedenbeleid, personen met een beperking, Gelijke Kansen van 30 oktober 2018

FEDERALE ADVIESRAAD VOOR OUDEREN

Advies 2018/01

De Federale Adviesraad voor Ouderen, opgericht krachtens de wet van 8 maart 2007 tot oprichting van een Federale Adviesraad voor Ouderen en waarvan de leden benoemd zijn bij het koninklijk besluit van 7 juli 2017 houdende benoeming van de leden van de Federale Adviesraad voor Ouderen, heeft tot taak om op eigen initiatief, op verzoek van de federale regering of op verzoek van een Wetgevende Kamer advies uit te brengen over de tot de bevoegdheid van de federale overheid behorende aangelegenheden met betrekking tot de pensioenen, de gelijkheid van kansen, de sociale integratie en de bestrijding van de kansarmoede, de toegankelijkheid tot de gezondheidszorg en de mobiliteit.

Met toepassing van artikel 3 §3,1° van voormelde wet van 8 maart 2007 brengt de Federale Adviesraad voor Ouderen volgend advies uit:

ADVIES VAN DE FEDERALE ADVIESRAAD VOOR OUDEREN BETREFFENDE DE ALGEMENE BELEIDSNOTA PENSIOENEN VAN 19 OKTOBER 2017

De FAVO stelt vast dat de beleidsnota pensioenen voor het kalenderjaar 2018 nog verschillende dossiers aankondigt die op korte of langere termijn grote wijzigingen tot gevolg hebben in de pensioenreglementering. Bij verschillende van deze maatregelen wordt de bestaande wetgeving uitgebreid (bvb. deeltijds pensioen, aanvullend pensioen voor de zelfstandigen - fysieke personen, vrij aanvullend pensioen voor werknemers, aanvullend pensioen voor contractuele ambtenaren), worden nieuwe categorieën ingevoerd (bvb. zware beroepen), of worden bestaande onderdelen hervormd (bvb. minimum pensioen, pensioen wegens lichamelijke ongeschiktheid),...

De FAVO vreest dat veel van deze aanpassingen en aanvullingen de bestaande pensioenreglementering nog ingewikkelder en onoverzichtelijker maken. Nieuwe maatregelen moeten daarom tegelijkertijd de koopkracht van de gepensioneerden versterken en gericht zijn op een vereenvoudiging van de pensioenreglementering. Het is noodzakelijk dat de burgers terug het vertrouwen herwinnen in hun toekomstig pensioen.

1. Pensioen met punten

De FAVO is van oordeel dat de invoering van een pensioen met punten niet overhaast mag gebeuren. De invoering moet worden voorafgegaan door een breed en diepgaand maatschappelijk debat, waaraan iedereen volwaardig kan deelnemen: inrichters en (toekomstige) gebruikers. Dit maatschappelijk debat mag niet beperkt blijven tot de traditionele gesprekspartners, maar moet in principe iedere burger bereiken zodat een breed draagvlak wordt gecreëerd. Een punten systeem mag niet leiden tot een uitholling van de pensioenen.

2. Deeltijds pensioen

De invoering van een deeltijds pensioen kan voor veel actieven een geleidelijke overgang betekenen naar het voltijds pensioen.

De FAVO pleit er voor dat het deeltijds pensioen niet in de plaats mag komen van de bestaande mogelijkheden met betrekking tot het loopbaaneinde, maar dat het een bijkomend alternatief is.

De FAVO vraagt naar de nodige fiscale omkadering, met name met betrekking tot de fiscale vrijstelling op pensioen, zodat een eventuele keuze voor het deeltijds pensioen fiscaal niet wordt bestraft.

De FAVO wijst er tevens op dat een budgettair neutrale invoering van een deeltijds pensioen geen negatieve invloed mag hebben op de verdere opbouw van pensioenrechten.

3. Pensioenen ambtenaren

Naast de maatregelen i.v.m. de financiering van de overheidspensioenen, voorziet het beleidsplan ook maatregelen die het pensioenbedrag beïnvloeden, zonder rekening te houden met het feit dat het overheidspensioen ook als uitgestelde bezoldiging dient beschouwd te worden.

Eenzijds werkt de minister aan een interne harmonisering om verschillende pensioenstelsels van de openbare sector meer op elkaar af te stemmen. Het betreft o.a.:

- de afschaffing van een aantal bijzondere stelsels;
- de afschaffing van de preferentiële tantièmes.

De afschaffing van de preferentiële tantièmes is alleen mogelijk als er een eerlijk systeem (gemeenschappelijk voor de 3 pensioenregelingen) voor de objectieve erkenning van zware banen wordt ingevoerd.

De invoering van deze maatregelen in het kader van de vereenvoudiging van de pensioenreglementering, moet rekening houden met de pensioenverwachtingen die zijn gegeven aan de huidige betrokken medewerkers.

Anderzijds wordt er werk gemaakt van een externe harmonisering, waarbij het pensioenstelsel van de overheidssector meer wordt afgestemd op het stelsel van de werknemers. Het betreft o.a.:

- de invoering van een gemengd pensioen voor de contractuele personeelsleden;
- de vervanging van het pensioen wegens lichamelijke ongeschiktheid door een stelsel van invaliditeitsuitkering.

De FAVO stelt vast dat dergelijke harmonisering steeds een “harmonisering omlaag” betekenen, en is daarom van mening dat ook in deze situatie rekening moet worden gehouden met de pensioenverwachtingen die werden gegeven aan de huidige betrokken medewerkers.

4. Zware beroepen

De FAVO roept op tot een snel akkoord over de zware beroepen. Voor de FAVO moet dit akkoord worden bereikt via sociaal overleg, en vraagt daarom de minister van Pensioenen als bemiddelaar het overleg terug op gang te brengen.

Het is van belang dat de criteria om als zwaar beroep te worden aanzien, op dezelfde wijze van toepassing worden in alle pensioenstelsels.

De FAVO bevestigt haar advies 2015/12 met betrekking tot de zware beroepen.

5. Hervorming van het minimumpensioen

Eenzijds stelt de FAVO vast dat er voor de toekenning van een minimumpensioen, in geval van een gemengde loopbaan, nog altijd geen rekening wordt gehouden met de loopbaan jaren als vast benoemde ambtenaar.

Anderzijds kan de FAVO zich vinden in een bijkomende toegang tot het minimumpensioen, waarbij rekening wordt gehouden met een minimum aantal effectieve werkdagen.

Aan de bestaande mogelijkheden tot een minimumpensioen mag echter niet worden geraakt. De toekenning van een budget aan deze bijkomende toegang mag geen rem betekenen voor het mechanisme in de bestaande regeling.

6. De koopkracht van de gepensioneerden

In verband met de koopkracht van de gepensioneerden stelt de FAVO vast dat er een aantal inspanningen worden voorgesteld. Maar, deze maatregelen zijn onvoldoende om de koopkracht van de oudste gepensioneerden en van de gepensioneerden met onvolledige loopbanen te verbeteren.

De opbrengsten van de solidariteitsbijdrage moeten ten goede komen aan de laagste pensioenen. Hieromtrent verwijst de FAVO naar haar advies 2015/3 betreffende het regeerakkoord en de algemene beleidsnota inzake pensioenen (punt 2.2.14. financiering van de wettelijke pensioenen).

De FAVO stelt met spijt vast dat er slechts een kleine verhoging van de IGO is voorzien.

7. Versterken van de pensioenpijlers

Voor de FAVO blijft de versterking van de eerste pensioenpijler een noodzaak, die voldoende koopkracht moet blijven garanderen aan alle gepensioneerden. Een versterking van de tweede pijler kan enkel als aanvulling op een sterke eerste pijler.

De FAVO is tevreden dat het statuut van de zelfstandigen – fysieke personen en contractuele personeelsleden van de publieke sector verbeterd werd door de invoering van een aanvullend pensioen. Niettemin betreurt de FAVO dat de verbetering van de pensioenen van deze categorieën niet gebeurde via de verbetering van het wettelijk pensioenstelsel.

De invoering van een vrij aanvullend pensioen voor werknemers vindt de FAVO een foutief signaal.

Eenzijds zal deze maatregel mogelijk de aanmoediging bij de werkgevers ontnemen om een tweede pijlerpensioen te voorzien voor alle werknemers.

Anderzijds, enkel werknemers die over voldoende financiële middelen beschikken waardoor ze de luxe hebben nog te kunnen sparen, kunnen vrijwillig een deel van deze middelen investeren in een vrij aanvullend pensioen.

Het vrij aanvullend pensioen individualiseert de verantwoordelijkheid van een later pensioen, terwijl dit een gedeelde verantwoordelijkheid moet zijn tussen werknemer, werkgever en overheid.

8. Verbetering van de dienstverlening

De verdere uitbouw van Mypension beantwoordt aan een grote behoefte van de burgers. Het grote aantal bezoekers is hiervan het bewijs.

Voor meer dan 300.000 burgers kan de vroegst mogelijke pensioendatum en het vermoedelijk pensioenbedrag niet worden weergegeven. Voor een nog groter aantal burgers is de weergegeven informatie niet correct omdat er geen rekening wordt gehouden met bepaalde factoren die een invloed hebben op de resultaten. De FAVO vraagt daarom dringend werk te maken van een verdere verfijning van de informatie.

De laatste jaren investeerden de pensioenkasen terecht zeer veel om de burgers op digitale wijze te informeren. De FAVO verheugt zich hierover en feliciteert de pensioenkasen voor de geleverde inspanningen.

De FAVO is echter van mening dat de andere contactmogelijkheden optimaal aanwezig moeten blijven. De oudere gepensioneerden zijn nog onvoldoende vertrouwd met computer en internet. Tevens daalt het computergebruik met de stijging van de leeftijd.

Goedgekeurd in de algemene vergadering van 17 mei 2018.

**Maddie Geerts
De Voorzitter**

**Philippe Andrianne
De Ondervoorzitter**

FEDERALE ADVIESRAAD VOOR OUDEREN

Advies 2018/02

De Federale Adviesraad voor Ouderen, opgericht krachtens de wet van 8 maart 2007 tot oprichting van een Federale Adviesraad voor Ouderen en waarvan de leden benoemd zijn bij het koninklijk besluit van 13 november 2012 houdende benoeming van de leden van de Federale Adviesraad voor Ouderen, heeft tot taak om op eigen initiatief, op verzoek van de federale regering of op verzoek van een Wetgevende Kamer advies uit te brengen over de tot de bevoegdheid van de federale overheid behorende aangelegenheden met betrekking tot de pensioenen, de gelijkheid van kansen, de sociale integratie en de bestrijding van de kansarmoede, de toegankelijkheid tot de gezondheidszorg en de mobiliteit.

Met toepassing van artikel 3 §3,1° van voormelde wet van 8 maart 2007 brengt de Federale Adviesraad voor Ouderen volgend advies uit:

ADVIES VAN DE FEDERALE ADVIESRAAD VOOR OUDEREN BETREFFENDE BELEIDSNOTA'S GEZONDHEIDSBELEID (19 okt 2017) EN SOCIALE ZAKEN (17 okt 2017)

SITUERING VAN HET ADVIES

De Federale Adviesraad voor Ouderen heeft de bevoegdheid gekregen om zich bij middel van adviezen uit te spreken over de algeheelheid van de materies die de ouderen aanbelangen. Eén van deze bevoegdheidsdomeinen slaat op de toegankelijkheid van de gezondheidszorg.

De wet van 8 maart 2007 tot instelling van de Federale Adviesraad voor Ouderen bepaalt in zijn artikel 3 § 2 “ de Adviesraad bespreekt jaarlijks de beleidsverklaring van de regering met betrekking tot de materies in verband houden met de ouderen”.

Na voorbereiding ervan in de Commissie Toegankelijkheid tot de Gezondheidszorg (op 05-03-2018) heeft de Raad een bespreking gewijd aan de Beleidsnota inzake gezondheidsbeleid van 19 oktober 2017 en aan Beleidsnota inzake Sociale Zaken (luik gezondheidszorg) van 17 oktober 2017.

Rekening houdend met de beperkte bevoegdheden van deze commissie wil de Raad een aantal bedenkingen en suggesties formuleren, die rechtstreeks of onrechtstreeks de ouderen aanbelangen.

ADVIES

Beleidsnota Gezondheidsbeleid:

1. De FAVO is (blijft) bezorgd om de budgettaire maatregelen

De algemene groeinorm werd vastgesteld op 1,5% (exclusief besparingen). De reële groeinorm is dan 0,5%. Deze stijging lijkt ons te beperkt om tegemoet te komen aan de stijgende behoeften ten gevolge van de demografische en technologische evolutie.

De minister heeft altijd uitdrukkelijk gesteld dat de besparingsmaatregelen de patiënt niet zullen treffen. Toch constateren we nog steeds dat in ons land de patiënt gemiddeld 18% betaalt van de totale

ziektekosten. Het aandeel gezinnen met uitgestelde gezondheidszorg om financiële redenen blijft aanzienlijk, ook bij de ouderen (Rapport performantie 2015 – KCE). Vooral voor tandzorg, geestelijke gezondheidszorg, hoorapparaten betaalt de individuele patiënt nog een groot deel van de kosten zelf. Nog een minpunt op vlak van toegankelijkheid is het gebrek aan financiële transparantie, de patiënt kan moeilijk inschatten hoeveel de zorgverstrekking hem zal kosten (visie voorstel NIC 20 juni 2016). De FAVO hoopt dat er maatregelen genomen worden om de conventioneringsgraad te verbeteren / komen tot volledig conventionering.

Vandaar dat de FAVO waakzaam blijft over het reëel effect voor kwetsbare ouderen. FAVO dringt dan ook aan op een degelijke monitoring om de effecten van de genomen beleidsmaatregelen voor de verschillende patiëntengroepen te meten.

2. Ook de positie en plaats van de ouderwordende patiënt roept bij de FAVO vragen op

Het is positief dat de patiënt in de beleidsnota centraal staat. Er wordt geregeld verwezen naar specifieke doelgroepen. Alleen de doelgroep ouderen vinden we met moeite terug in de beleidsnota. We begrijpen dat door de 6de staatshervorming de bevoegdheden betreffende ouderenzorg gedefederaliseerd werden. Dit betekent evenwel niet dat doelgroep ouderen niet meer belangrijk is vanuit het oogpunt van de federale Volksgezondheid. Integendeel, daarom is er meer overleg nodig tussen de Federale regering en de gemeenschappen. De FAVO vindt hierover niets terug in de nota.

Concreet denken we dan aan:

- de verhoging van de toegankelijkheid van de gezondheidszorg, zoals reeds in het vorige punt kort behandeld;
- de verhoging van de zogenaamde ‘health literacy’ (gezondheidsvaardigheid), die ook bij ouderen uiterst belangrijk is. We kijken dan ook uit naar de resultaten van de (vernieuwde) gezondheidsenquête die dit thema ook zal opnemen. De ziekenfondsen kunnen hierbij een belangrijke rol spelen bij het informeren en begeleiden van hun leden.

3. De FAVO wenst de aandacht te vestigen op thema’s die te weinig of niet aan bod komen in de beleidsnota

- 3.1. In het punt van chronische ziekten (4.2) missen we aandacht voor personen met dementie, niettegenstaande dit één van de sterkst stijgende groepen zal worden in de komende decennia.
- 3.2. Bij de planning van het medisch aanbod (5.13) staat niets vermeld over hoe men de tekorten aan huisartsen, geriaters en pediaters denkt aan te pakken. Verschillende indicatoren wijzen er op dat de huidige beschikbaarheid en toekomstige aangroei van huisartsen, geriaters, psychiaters en ook verpleegkundigen niet zal volstaan om te voldoen aan de stijgende zorgbehoeften ten gevolge van de vergrijzende bevolking. Ons land blijft kampen met een tekort aan geriaters. Dat tekort blijft niet enkel toenemen door de vergrijzing, maar vooral door de te beperkte instroom van nieuwe artsen die hierin gespecialiseerd zijn. We hebben behoefte aan een geïntegreerd zorgbeleid dat meer rekening houdt met de structurele schaarste op de arbeidsmarkt. Hopelijk zullen de pilootprojecten (4.2.1) hier bijkomende indicaties opleveren.

- 3.3. Bij de ziekenhuishervorming wordt gefocust op aanbodbeheersing via netwerken: op zich positief voor wat de zeer gespecialiseerde diensten betreft. Maar er zijn wel enkele gevaren, bvb.: de geografische bereikbaarheid van ziekenhuizen en bepaalde diensten, zeker voor de plattelandsgebieden. Dit is een probleem voor de patiënt (zeker ook voor oudere) maar eveneens voor de familieleden die een grotere afstand moeten afleggen. Dit betekent extra kosten en eventueel minder bezoek voor de patiënt.
- 3.4. De FAVO stelt zich vragen i.v.m. de betaalbaarheid van het interhospitaalvervoer/ niet dringend ziekenvervoer dat hierdoor aan belang zal toenemen.
- 3.5. De FAVO vindt dat het te hoge geneesmiddelenverbruik bij ouderen onderbelicht is in de beleidsnota. Dit werd eerder al, in vorige adviezen, aangekaart.
- 3.6. Op vandaag krijgen bewoners van woonzorgcentra te weinig toegang tot artsspecialisten (bv oogarts voor opvolging diabetici), onder andere omdat het 'ziekenvervoer' veel te wensen overlaat. De FAVO benadrukt dat er meer aandacht moet uitgaan naar projecten van 'Mobile Health' (8.2) om deze specifieke doelgroep (o.a. bewoners van WZC) beter te bereiken.
- 3.7. In het verleden werden er conventies afgeloten ter ondersteuning voor opvang in woonzorgcentra (Huntington, niet aangeboren hersenletsels...). Deze conventies bewijzen hun nut, ook in de gedefederaliseerde ouderenzorg. Er blijven evenwel nog heel wat medische noden en behoeften oningevuld. We denken bv aan personen die geconfronteerd worden met een Front Temporale Degeneratie.
- 3.8. Wat betreft de geestelijke gezondheidszorg is een budget voorzien voor klinisch psychologische zorg maar de FAVO hoopt dat de erkenningscriteria voor klinisch psychologen en klinisch orthopedagogen niet op zich laten wachten. Tevens is het de bezorgdheid of het voorziene bedrag wel volstaat om de nood te lenigen. De FAVO rekent erop dat er ook voldoende aandacht gaat naar de groep ouderen.
- 3.9. De FAVO wil ook nog benadrukken dat bij de Gezondheidsbescherming met geen woord gerept wordt over milieu gerelateerde aandoeningen en klimaatwijzigingen hoewel die nu reeds ernstige bedreigingen inhouden voor de gezondheid.
- 3.10. De zorgkwaliteit van het levenseinde is duidelijk toegenomen. Er wordt meer een beroep gedaan op palliatieve zorg en de therapeutische hardnekkigheid wordt stap voor stap teruggedrongen. Toch overlijden de meeste Belgen nog in het ziekenhuis, terwijl de meerderheid dit niet wenst. (Ook zij die in een woonzorgcentrum verblijven.) (4.2.6.) Interdisciplinair overleg en vroegtijdige zorgplanning kan dit reduceren.

Noot:

Wat het preventiebeleid in het algemeen betreft, is de nauwe samenwerking met de deelstaten uiterst belangrijk. Een gezamenlijke visie en overleg zijn de uitgangspunten.

In de beleidsnota missen we vooral wat het federaal gezondheidsbeleid nog kan betekenen voor de ouderwordende bevolking.

Beleidsnota Sociale Zaken:

Aandacht bijzondere groepen

Mantelzorgers 4.3

In het kader van het Zomerakkoord werd afgesproken dat wie deeltijds werkt mantelzorgtijd voor 48 maanden zal kunnen laten meetellen voor de opbouw van pensioenrechten. Tot op heden zijn noch de modaliteiten, noch de inwerkingtreding van deze maatregel bepaald. Deze maatregel is een volgende belangrijke stap in het proces van erkenning van mantelzorgers. Met de wet van 12 mei 2014 betreffende de erkenning van de mantelzorger die een persoon met een grote zorgbehoefte bijstaat, werd een eerste stap gezet in de erkenning van de mantelzorger, maar bij gebrek aan de nodige uitvoerings- KB's werden nog geen verdere rechten aan de mantelzorger toegekend.

De FAVO vindt het uiterst belangrijk dat de noodzakelijke uitvoeringsbesluiten opgesteld worden.

Goedgekeurd in de algemene vergadering van 17 mei 2018.

Maddie Geerts
De Voorzitter

Philippe Andrianne
De Ondervoorzitter

FEDERALE ADVIESRAAD VOOR OUDEREN

Advies 2018/03

De Federale Adviesraad voor Ouderen, opgericht krachtens de wet van 8 maart 2007 tot oprichting van een Federale Adviesraad voor Ouderen en waarvan de leden benoemd zijn bij het koninklijk besluit van 13 november 2012 houdende benoeming van de leden van de Federale Adviesraad voor Ouderen, heeft tot taak om op eigen initiatief, op verzoek van de federale regering of op verzoek van een Wetgevende Kamer advies uit te brengen over de tot de bevoegdheid van de federale overheid behorende aangelegenheden met betrekking tot de pensioenen, de gelijkheid van kansen, de sociale integratie en de bestrijding van de kansarmoede, de toegankelijkheid tot de gezondheidszorg en de mobiliteit.

Met toepassing van artikel 3 §3,1° van voormelde wet van 8 maart 2007 brengt de Federale Adviesraad voor Ouderen volgend advies uit:

ADVIES VAN DE FEDERALE ADVIESRAAD VOOR OUDEREN BETREFFENDE VOORSTEL WETAANPASSING MANTELZORGERS EN KB UITVOERINGSBESLUITEN.

SITUERING VAN HET ADVIES

De FAVO heeft de bevoegdheid gekregen om zich bij middel van adviezen uit te spreken over materies die ouderen aanbelangen. In dit kort advies, voorbereid door de Commissie Toegankelijkheid tot de gezondheidszorg van 5.03.2018, wordt dieper ingegaan op het voorstel wetaanpassing Mantelzorgers en KB uitvoeringsbesluiten.

ADVIES

1. Vooreerst verwijst de FAVO naar haar advies 2015/11 met betrekking tot de erkenning van de mantelzorger waarbij een aantal algemene zaken vooraf werden aangekaart. Deze blijven voor de raad belangrijk.
 1. De Raad bevestigt voorstander te zijn van een versterking van het sociaal weefsel en de sociale samenhang met daarin een prominente rol voor de mantelzorg, maar weigert mee te stappen in het verhaal van de grotere nood aan informele zorg indien deze beleids optie enkel zou aangestuurd worden vanuit budgettaire overwegingen. De erkenning van de mantelzorgers en eventuele begeleidende voordelen mogen geenszins gebruikt worden om het gebrek aan aangepaste structuren zorg en voorzieningen te rechtvaardigen. Beiden zijn essentieel, maar aanvullend in de zorg.
 2. De Raad vindt het belangrijk en zelfs noodzakelijk dat de omvangrijke groep van personen, die zich als mantelzorger belangloos inzetten voor hun naaste, voldoende waardering en ondersteuning krijgen van de overheid.
 3. De Raad herinnert eraan dat de opdrachten moeten worden uitgeoefend in nauw overleg met de professionele omkadering (cfr. Advies 2013/1 "Bijstand en hulp verlenen binnen een niet-beroepshalve finaliteit en in samenwerking met minstens 1 professionele hulpverlener").
2. De FAVO wil verwijzen naar een aantal positieve wijzigingen in vergelijking met de eerste tekst. In art. 8, waar er sprake is van aantal uren per jaar / per maand, is het heel belangrijk dat daarin ook de opleidingsuren vervat zijn (dit was een van onze bekommernissen in advies 2015/11). In art. 9 vindt de FAVO eveneens een verbetering van de voorwaarden namelijk in plaats van 1 mantelzorger kunnen nu max. 3 mantelzorgers erkend worden. Dit is een belangrijke aanpassing want mantelzorg is veelal gespreid over verschillende personen.

3. De FAVO verwijst echter naar het art. 6 dat mogelijke verwarring scheidt met de term “mantelzorgpremie in Vlaanderen”. In deze context gaat het om “de Premie van de Vlaamse zorgverzekering (zorgbudget voor zwaarzorgbehoeftige)”.
4. De FAVO blijft van mening dat de weg naar “erkenning van de mantelzorger” geen bijkomende druk mag zijn voor de mantelzorger. Dit moet vermeden worden door de administratieve last beperkt te houden. Het in art. 10 §1 aangekondigd model van de erkenningsaanvraag bij het ziekenfonds is niet opgenomen in de bijlage van dit besluit. Het is voor de FAVO dan ook niet mogelijk om de administratieve last enigszins in te schatten.
5. Met deze nieuwe ontwerp teksten rond de erkenning is er nog niets gezegd over de sociale rechten die aan de erkenning zullen gekoppeld worden.
De FAVO vindt het uiterst belangrijk dat hiertoe snel stappen gezet worden en wil zeker als Raad hier verder in betrokken worden en om advies gevraagd worden.
6. Tot slot pleit de FAVO ervoor dat het algemeen beleid mantelzorgvriendelijk moet zijn.

Goedgekeurd in de algemene vergadering van 17 mei 2018.

Maddie Geerts
De Voorzitter

Philippe Andrianne
De Ondervoorzitter

FEDERALE ADVIESRAAD VOOR OUDEREN

Advies 2018/04

De Federale Adviesraad voor Ouderen, opgericht krachtens de wet van 8 maart 2007 tot oprichting van een Federale Adviesraad voor Ouderen en waarvan de leden benoemd zijn bij het koninklijk besluit van 7 juli 2017 houdende benoeming van de leden van de Federale Adviesraad voor Ouderen, heeft tot taak om op eigen initiatief, op verzoek van de federale regering of op verzoek van een Wetgevende Kamer advies uit te brengen over de tot de bevoegdheid van de federale overheid behorende aangelegenheden met betrekking tot de pensioenen, de gelijkheid van kansen, de sociale integratie en de bestrijding van de kansarmoede, de toegankelijkheid tot de gezondheidszorg en de mobiliteit.

Met toepassing van artikel 3 §3,1° van voormelde wet van 8 maart 2007 brengt de Federale Adviesraad voor Ouderen volgend advies uit:

ADVIES VAN DE FEDERALE ADVIESRAAD VOOR OUDEREN BETREFFENDE DE ALGEMENE BELEIDSNOTA ARMOEDEBESTRIJDING EN GROOTSTEDENBELEID, PERSONEN MET EEN BEPERKING, GELIJKE KANSEN

A) Armoedebestrijding:

De nieuw samengestelde federale ouderenraad bevestigt het advies 2015/5 van 16 maart 2015: armoedebestrijding heeft een structurele aanpak nodig.

Initiatieven zoals vermeld in de beleidsnota 'Lokale overlegplatformen voor de preventie en opsporing van kinderarmoede', zijn ongetwijfeld nuttig maar kunnen nooit de plaats innemen van structurele maatregelen zoals het optrekken van de uitkeringen tot de armoedegrens en het waarborgen van sociale grondrechten zodat armoede wordt voorkomen."

In de beleidsnota van 20 oktober 2017 stelt de minister dat werk de beste remedie blijft tegen armoede. De FAVO wenst er toch op te wijzen dat ook de armoede bij werkenden toeneemt. In 2014 had 6% van de leefloontrekkers ook een inkomen uit arbeid. Vooral alleenstaanden hebben het moeilijk om met één loon in hun primaire behoeften te voorzien. Eén en ander heeft te maken met het toenemend aantal mensen dat tewerk gesteld is in tijdelijke statuten. Deze onzekere loopbanen hebben ook een negatief effect op de pensioenopbouw van deze mensen.

In de beleidsnota focust de minister vooral op jongeren en gezinnen in armoede er is geen aandacht voor de specifieke noden van ouderen in armoede. Op basis van de cijfers van de federale overheidsdienst economie is er een daling van het armoederisico bij personen van 65 jaar en ouder: van 23 % in 2006 tot 15% in 2016. Twee factoren kunnen deze daling verklaren: de verhoging van de minimumpensioenen en de toenemende participatie van vrouwen op de arbeidsmarkt.

Op basis van het inkomen berekende Europa (EU-Silc 2015 vergelijkende cijfers van de Europese landen) dat in 2014 15,2 % van de Belgische 65-plussers tot de groep met een armoederisico behoort. In absolute cijfers komt dit overeen met ongeveer 288.000 personen. Dit cijfer moet weliswaar genuanceerd worden omwille van de beperkingen van de onderzoeksmethodiek.

Uit de Vlaamse Armoedebarmeter 2015 blijkt dan weer dat het armoederisico bij ouderen gestegen is van 17 naar 18 procent. Daarmee komt een keerpunt in de geleidelijke daling van het armoederisico bij ouderen die in de voorgaande jaren werd vastgesteld. Ook in vergelijking met andere landen scoort Vlaanderen slecht op vlak van armoederisico bij ouderen: in de Europese rangschikking staat Vlaanderen maar op de 19e plaats. Het armoederisico voor de gehele bevolking ligt op 11 %.

In vergelijking met het gemiddelde van de Europese lidstaten en onze buurlanden hebben Belgische 65-plussers en gepensioneerden inderdaad een relatief hoog armoederisico. Dit heeft vooral te maken met de lage pensioenen in ons land.

Het meten van armoede bij ouderen kan, meer nog dan bij de algemene bevolking, niet beperkt worden tot financiële armoede op basis van het inkomen. Een te laag inkomen is slechts één van de talrijke dimensies die armoede bij ouderen uitmaken. Armoede bij ouderen heeft te maken met de huidige levensomstandigheden maar tevens met de levensloop en is dus verbonden met verschillende factoren zoals het opleidingsniveau, het feit al dan niet gewerkt te hebben en de beroeps carrière die zowel het niveau van het pensioen als de mogelijkheid tot sparen bepaalt, het feit al dan niet eigenaar te zijn van zijn woning, een al dan niet slechte gezondheid, de kwaliteit van de sociale steun en het sociaal netwerk, de toegang tot hulp- en zorgdiensten,...

De armoedecijfers zijn te veel gebaseerd op het inkomen en houden te weinig rekening met de noodzakelijke gezinsuitgaven. Zeker bij ouderen is er sprake van een specifiek uitgavenpatroon. Ouderen zijn vaker thuis, leven in minder goed geïsoleerde huizen, en hebben een hogere energiefactuur. (Uit onderzoek blijkt dat oudere koppels of alleenstaanden minder renoveren, omdat ze niet over voldoende middelen beschikken of opzien tegen een grondige renovatie (Meulemans & Willemé, 1999; Maes et al, 1998).

Het aantal alleenstaande ouderen stijgt jaar na jaar terwijl uit recent onderzoek van de Koning Boudewijnstichting (Barometer Energiearmoede(2009-2016)), blijkt dat alleenstaanden duidelijk meer getroffen worden door energiearmoede. Alleenstaanden moeten immers met één inkomen instaan voor het betalen van de energie- facturen en woonlasten.

Er zijn ook te weinig gegevens bekend over het aandeel van de zorgkost in het inkomen van de ouderen. Vooral de factuur voor het verblijf in een woonzorgcentrum groeit jaar na jaar. In Vlaanderen bestaat er een specifieke zorgverzekering, dit is een vast bedrag van 130 euro, ongeacht inkomen en zorgkost. In het Franstalige landsgedeelte bestaat deze verzekering niet.

Steeds meer loon wordt uitgekeerd via (niet belaste) voordelen van alle aard; een bedrijfswagen, maaltijdcheques. Eens gepensioneerd vallen deze kosten terug volledig ten laste van het gezinsbudget.

Uit recent vergelijkend onderzoek van Europa blijkt dat levensmiddelen in België aanzienlijk duurder zijn dan in de buurlanden. (cijfers Eurostat)

De FAVO vraagt aan de minister voor armoedebestrijding om het uitgavenpatroon van ouderen in kaart te brengen. De methode van het referentie - budget kan een belangrijke aanvulling voor de EU-SILC methodologie zijn.

De FAVO vraagt om in de volgende beleidsnota apart aandacht te schenken aan armoede bij ouderen en concrete structurele maatregelen te ontwikkelen om het aantal ouderen dat in armoede leeft terug te dringen. Het is belangrijk hierbij werk te maken van de automatische rechtentoekenning.

Aangezien verschillende overheidsniveaus (federale overheid, Gemeenschappen, Gewesten en lokale autoriteiten) betrokken zijn, is een interministeriële samenwerking zeer belangrijk. Bovendien moeten de OCMW' s en lokale besturen, die het dichtst bij de burger staan, de kans/middelen krijgen om armoede bij ouderen aan te pakken.

De FAVO pleit voor een ruime toepassing van het referentie-budget bij het voeren van een effectief armoedebeleid. Zij maken het de OCMW' s mogelijk de noden af te toetsen en een menswaardig inkomen te garanderen (cf. adviezen 2015/5 en 2015/9).

B) Gelijke kansen

In de beleidsnota gelijke kansen wordt discriminatie op basis van leeftijd niet opgenomen. Sinds 2007 verbiedt de Antidiscriminatiewet nochtans discriminatie op basis van leeftijd.

Discriminatie op basis van leeftijd komt vaak voor op de arbeidsmarkt, maar ook in andere sectoren zoals de toegang tot goederen en diensten. Zo is het voor ouderen moeilijker om een hospitalisatie- of autoverzekering af te sluiten en om een lening te krijgen.

Ook in de politiek is sprake van ongelijke kansen. Terwijl het aandeel van ouderen in de samenleving toeneemt, daalt de gemiddelde leeftijd van de volksvertegenwoordigers . In 2000 telde België 2 249 411 zestigplussers. Dat is 21,9 % van de bevolking. Tegen 2050 zal hun aantal verder stijgen tot ongeveer 3,5 miljoen (32,5 % van de bevolking). De sterkste toename verwachten we tussen 2010 en 2030.

Het aantal ouderen neemt toe, maar in de politiek gebeurt het omgekeerde: de gemiddelde leeftijd van onze verkozenen daalt voortdurend. De in 2014 verkozen Vlaamse parlementsleden waren gemiddeld 44 jaar oud. Amper 7 verkozenen zijn ouder dan 60, en het zijn allemaal mannen die al een lange politieke carrière achter de rug hebben.

De groeiende groep zestigplussers komt alleen in beeld als probleemgroep: onbetaalbare pensioenen, toenemende zorgkosten ... In beleidsnota's wordt het vrijwilligerswerk van de zestigplusser wel de hemel in geprezen, in de dagelijkse politieke besluitvorming wordt het belang ervan niet ernstig genomen.

In het buitenland zien we dat het ongenoegen bij ouderen groeit. Er ontstaan aparte ouderenpartijen, zoals 50PLUS in Nederland.

De FAVO is hier geen voorstander van en stelt de meerwaarde van werken over de generaties voorop.

De FAVO wil wel een betere vertegenwoordiging van 55+ers in verkozen organen.

De FAVO vraagt aan de minister voor gelijke kansen om met het oog op de verkiezingen van 2019, initiatieven te nemen voor een betere vertegenwoordiging van ouderen in de politiek.

De FAVO vraagt ook aandacht voor de toegang voor ouderen tot de digitale dienstverlening van de overheid.

De relatie tussen burger en overheid wordt almaar digitaler. Formulieren vind je alleen nog online, voor een nieuw paspoort maak je via de computer een afspraak, in voorgedrukte vakjes moet je antwoorden formuleren over je burgerlijke stand, beroep, inkomen ... Ouderen die niet online zijn, geen computer hebben of er minder vlot mee overweg kunnen voelen zich steeds meer uitgesloten. Kansarme en laaggeschoolde ouderen vinden nog minder de weg naar de overheid en maken geen gebruik van bepaalde rechten die ze hebben. Steeds meer ministers starten met online hulpverlening of stellen formulieren en dossiers ter beschikking online (medisch dossier bijvoorbeeld).

De FAVO vraagt aan de staatssecretaris van gelijke kansen om in overleg met alle leden van de regering, een actieplan uit te werken om alle overheidsdiensten ook toegankelijk te houden voor wie niet 'online' is en om de digitale dienstverlening voor ouderen beter toegankelijk te maken.

Goedgekeurd in de algemene vergadering van 17 mei 2018.

Maddie Geerts
De Voorzitter

Philippe Andrienne
De Ondervoorzitter

FEDERALE ADVIESRAAD VOOR OUDEREN

Advies 2018/05

De Federale Adviesraad voor Ouderen, opgericht krachtens de wet van 8 maart 2007 tot oprichting van een Federale Adviesraad voor Ouderen en waarvan de leden benoemd zijn bij het koninklijk besluit van 13 november 2012 houdende benoeming van de leden van de Federale Adviesraad voor Ouderen, heeft tot taak om op eigen initiatief, op verzoek van de federale regering of op verzoek van een Wetgevende Kamer advies uit te brengen over de tot de bevoegdheid van de federale overheid behorende aangelegenheden met betrekking tot de pensioenen, de gelijkheid van kansen, de sociale integratie en de bestrijding van de kansarmoede, de toegankelijkheid tot de gezondheidszorg en de mobiliteit.

Met toepassing van artikel 3 §3,1° van voormelde wet van 8 maart 2007 brengt de Federale Adviesraad voor Ouderen volgend advies uit:

ADVIES VAN DE FEDERALE ADVIESRAAD VOOR OUDEREN BETREFFENDE DE MOGELIJKE GEVOLGEN VAN DE VERPLICHTE LEGERDIENST/BURGERDIENST OP HET PENSIOENBEDRAG

SITUERING VAN HET ADVIES

Artikel 2 van het Koninklijk besluit van 19 december 2017 tot wijziging van artikel 24bis en artikel 34 van het koninklijk besluit van 21 december 1967 tot vaststelling van het algemeen reglement betreffende het rust- en overlevingspensioen voor werknemers bepaalt dat perioden van volledige werkloosheid, brugpensioen, werkloosheid met bedrijfstoelage en pseudo-brugpensioenen slechts worden gelijkgesteld tot en met het 14 040ste dagequivalent van de globale beroepsloopbaan.

Het pensioen van personen die hun dienstplicht vervulden als milicien kan hierdoor negatieve gevolgen ondervinden. Dit is het geval wanneer een werknemer op het einde van zijn loopbaan één van de genoemde uitkeringen ontvangt.

ADVIES

De dienstplicht was geen vrije keuze, en mag daarom het pensioenbedrag niet negatief beïnvloeden.

De FAVO stelt voor om de gelijkstelling voor perioden van volledige werkloosheid, brugpensioen, werkloosheid met bedrijfstoelage en pseudo-brugpensioen na de 14 040ste dagequivalent van de globale beroepsloopbaan te behouden indien de pensioenopbrengst hiervan groter is dan deze voor de verplichte dienstplicht. Het behouden van de gelijkstelling na de 14 040ste dagequivalent van de globale beroepsloopbaan wordt beperkt tot het aantal dagen legerdienst.

Goedgekeurd tijdens de algemene vergadering van 17 mei 2018.

Maddie Geerts
De Voorzitter

Philippe Andrianne
De Ondervoorzitter

FEDERALE ADVIESRAAD VOOR OUDEREN

Advies 2018/06

De Federale Adviesraad voor Ouderen, opgericht krachtens de wet van 8 maart 2007 tot oprichting van een Federale Adviesraad voor Ouderen en waarvan de leden benoemd zijn bij het koninklijk besluit van 13 november 2012 houdende benoeming van de leden van de Federale Adviesraad voor Ouderen, heeft tot taak om op eigen initiatief, op verzoek van de federale regering of op verzoek van een Wetgevende Kamer advies uit te brengen over de tot de bevoegdheid van de federale overheid behorende aangelegenheden met betrekking tot de pensioenen, de gelijkheid van kansen, de sociale integratie en de bestrijding van de kansarmoede, de toegankelijkheid tot de gezondheidszorg en de mobiliteit.

Met toepassing van artikel 3 §3,1° van voormelde wet van 8 maart 2007 brengt de Federale Adviesraad voor Ouderen volgend advies uit:

ADVIES VAN DE FEDERALE ADVIESRAAD VOOR OUDEREN BETREFFENDE DE GEVOLGEN OP HET PENSIOEN VAN RE-INTEGRATIE NA EEN ARBEIDSONGEVAL

SITUERING VAN HET ADVIES

Sinds 1 december 2016 is het *Koninklijk Besluit van 8 november 2016 tot wijziging van het koninklijk besluit van 3 juli 1996 tot uitvoering van de wet betreffende de verplichte verzekering voor geneeskundige verzorging en uitkeringen, gecoördineerd op 14 juli 1994, wat de sociaalprofessionele re-integratie betreft* van kracht.

Slachtoffers van een arbeidsongeval of een beroepsziekte vallen buiten deze nieuwe re-integratieregeling. Toch mogen we onze ogen niet sluiten voor het feit dat ook sommigen onder hen het werk progressief willen hervatten.

De huidige pensioenwetgeving voorziet andere voorwaarden voor gelijkgestelde perioden wegens ziekte of invaliditeit dan voor gelijkgestelde perioden wegens arbeidsongeval of beroepsziekte.

Artikel 34 § 2, 2° van het Koninklijk Besluit van 21 december 1967 tot vaststelling van het algemeen reglement betreffende de rust- en overlevingspensioenen voor werknemers bepaalt dat perioden van ziekte of invaliditeit “worden gelijkgesteld op voorwaarde dat de werknemer de bij de wetgeving inzake ziekte- en invaliditeitsverzekering of inzake moederschapsbescherming bepaalde uitkeringen geniet”.

Artikel 34 § 2, 3°, 5e lid van hetzelfde koninklijk besluit vereist dat voor de gelijkstelling van perioden van arbeidsongeval of beroepsziekte “de arbeidsongeschiktheid ten minste 66 % bedraagt”.

Hierdoor heeft de re-integratie van een slachtoffer van een werkongeval of beroepsziekte negatieve gevolgen voor het toekomstig pensioen wanneer de tewerkstelling voor meer dan 1/3 wordt hervat. In deze situatie wordt er geen arbeidsongeschikt van 66 % meer bewezen, en wordt er voor de niet-gewerkte periode geen gelijkstelling voor het pensioen meer verleend.

ADVIES

De FAVO stelt voor om artikel 34 § 2, 3°, 5e lid van het Koninklijk Besluit van 21 december 1967 tot vaststelling van het algemeen reglement betreffende de rust- en overlevingspensioenen voor werknemers aan te passen, zodat slachtoffers van een arbeidsongeval of beroepsziekte die de tewerkstelling progressief willen hervatten, geen negatieve gevolgen meer ondervinden in hun pensioenberekening.

Goedgekeurd tijdens de algemene vergadering van 17 mei 2018.

Maddie GEERTS
De voorzitter

Philippe ANDRIANNE
De ondervoorzitter

FEDERALE ADVIESRAAD VOOR OUDEREN

Advies 2018/07

De Federale Adviesraad voor Ouderen, opgericht krachtens de wet van 8 maart 2007 tot oprichting van een Federale Adviesraad voor Ouderen en waarvan de leden benoemd zijn bij het koninklijk besluit van 13 november 2012 houdende benoeming van de leden van de Federale Adviesraad voor Ouderen, heeft tot taak om op eigen initiatief, op verzoek van de federale regering of op verzoek van een Wetgevende Kamer advies uit te brengen over de tot de bevoegdheid van de federale overheid behorende aangelegenheden met betrekking tot de pensioenen, de gelijkheid van kansen, de sociale integratie en de bestrijding van de kansarmoede, de toegankelijkheid tot de gezondheidszorg en de mobiliteit.

Met toepassing van artikel 3 §3,1° van voormelde wet van 8 maart 2007 brengt de Federale Adviesraad voor Ouderen volgend advies uit:

ADVIES VAN DE FEDERALE ADVIESRAAD VOOR OUDEREN BETREFFENDE DE ORGANISATIE VAN DE GEESTELIJKE GEZONDHEIDSZORG VOOR OUDEREN EN HOE DIT VERBETEREN.

SITUERING VAN HET ADVIES

De FAVO wil in eerste plaats verwijzen naar haar advies 2016/7 ivm geestelijke gezondheidszorg, meer bepaald naar de voorafgaande feiten en bedenkingen uit diverse onderzoeken.

De vraag die toen gesteld werd of de Gezondheidszorg klaar is voor de vergrijzing blijft even actueel op vandaag.

Enkele voorafgaande feiten en bedenkingen:

- Wat de psychische gezondheid van onze bevolking betreft wordt gemiddeld 1 op 3 Belgen tijdens zijn leven ooit geconfronteerd met een psychische stoornis. België bevindt zich hiermee in de internationale middenmoot. Doorheen diverse bevestigingen blijkt ook dat ongeveer 26% van de Belgen zich slecht in zijn vel voelt. Dit is voor ouderen een gelijkaardig percentage.
- België blijft wereldwijd koploper in het opnemen van patiënten in psychiatrische instellingen. Het aantal gedwongen opnamen is met 42% gestegen tussen 1999 en 2008, nog voorafgaand aan de crisis. In de periode 2004-2008, kenden we een stijging van 10% in aantal opnamen in de psychiatrische ziekenhuizen, vooral in Vlaanderen.
- De psychiatrische ziekenhuizen, vooral in Vlaanderen, kennen een opvallend hoog cijfer heropnames binnen de 30 dagen: 25% bij schizofrenie, 20% bij manische-depressie.
- Psychische stoornissen staan met 34% op nummer 1 als oorzaak van invaliditeit, met depressie, alcohol en dementie in de top 10.
- Psychiatrische patiënten kennen gemiddeld een 15 jaar lagere levensverwachting, hoofdzakelijk als gevolg van lichamelijke oorzaken.
- Het aantal zelfdodingen is gelijk aan respectievelijk 17 per 100.000 inwoners in Vlaanderen, 24 in Wallonië en 14 in Brussel. België zit met drie zelfdodingen per dag in de top drie van Europa. Vlaanderen illustreert echter in positieve zin dat een state-of-the-art plan van beleidsaanpak vruchten kan afwerpen. De vooropgestelde daling van 8% in het eerste suicidepreventieplan werd goed gehaald.
- Opvallend blijven de sterftcijfers door zelfdoding bij oudere mannen. In 2013 bedroeg het aantal zelfdodingen bij Vlaamse mannen van 80 jaar en ouder 51 per 100.000 (uit Vlaams Agentschap Zorg en Gezondheid).
- 30 tot 70% van de kinderen van ouders met een psychische stoornis, ontwikkelen zelf een psychische stoornis. Opvallend is ook dat meer dan 90% personen die overgaan tot zelfdoding vooraf leden aan een psychische stoornis. Bijna de helft van hen werd reeds voordien behandeld. Zelfdoding is dus meestal geen losstaand of geïsoleerd fenomeen.
- Na de cardiovasculaire aandoeningen staat psychisch lijden bij de volwassenen op de tweede plaats met 19,5 % van alle gekende "burden of disease".
- Met 19,1% is het gebruik van psychofarmaca opvallend hoog in vergelijking met andere landen. Wat betreft kalmeringsmiddelen en slaapmiddelen is er duidelijk sprake van een overconsumptie.

- Het gebruik stijgt aanzienlijk met de leeftijd. In de leeftijdsgroep van 75 jaar en ouder grijpt ongeveer 40% van de vrouwen en 26% van de mannen naar slaap- en kalmeringsmiddelen
- Het aantal gebruikers van antidepressiva is in België in de afgelopen 15 jaar toegenomen van 3,9% in 1997 tot 7,6% in 2013.
- Volgens de gezondheidsenquête van het WIV kampt zowat 10% van de volwassenen in België met een problematisch alcoholgebruik, maar slechts één op de twaalf zoekt of vindt hiervoor hulp en gemiddeld gebeurt dat pas na 18 jaar. Als iemand met problematisch alcoholgebruik hulp nodig heeft, moet een gepaste zorg worden aangeboden. Veel zorgverleners hebben het moeilijk om alcoholproblemen te herkennen en bespreekbaar te maken met hun patiënt, waardoor aangepaste hulp uitblijft. Daarom moet er in hun opleiding meer aandacht worden besteed aan het bijbrengen van de nodige communicatievaardigheden. Problematisch alcoholgebruik moet beschouwd worden als een gezondheidsprobleem, dat behandeld kan worden. De zorgverleners gaan daarom best op een niet-veroordelende en empathische wijze om met deze patiënten. Daarnaast zijn regelmatige bevragingen over alcoholgebruik, indien nodig gevolgd door een korte interventie, effectief voor het verlagen van het gebruik. De huisarts is, zeker voor de ouderen, hiervoor de meest logische zorgverlener.
- In België lijden naar schatting 165.000 mensen aan dementie. 5% van de mensen ouder dan 65 zou lijden aan dementie 1. Op de leeftijd van 80 jaar neemt dit percentage toe tot 20%. In zeldzame gevallen (naar schatting 3.000 mensen) komt dementie ook voor het 65ste levensjaar voor. In 2012 schatte een rapport van de WGO dat het aantal dementiegevallen tegen 2050 zou verdrievoudigen, vooral door de veroudering van de bevolking. Bovendien zouden slechts 20 tot 50% van de gevallen gediagnosticeerd worden en dan vaak nog te laat.
- Dementie heeft een enorme impact op het lichamelijk en geestelijk welbevinden van de patiënt en zijn omgeving. Momenteel is het nog niet mogelijk om het dementieel proces te genezen. De huidige geneesmiddelen kunnen hooguit de ziekte afremmen in de beginfase en inwerken op de gedragsproblemen gebonden aan dementie. Bovendien dient men de ongewenste effecten van medicatie, de grote kost en de last van de onderzoeken voor de persoon met dementie en zijn omgeving in rekening te nemen. Naar schatting 65 % van de dementerenden woont nog thuis, waar ze meestal worden geholpen door de mantelzorgers.
- De opstart van professionele zorg komt vaak veel te laat: gemiddeld 1 jaar te laat voor stemmingsstoornissen, 16 jaren voor angststoornissen en 18 jaren voor middelenmisbruik.
- Is de GGZ klaar voor de vergrijzing?
 - Er zijn heel wat redenen om aan te nemen dat de zorgvraag de komende jaren -omwille van de vergrijzing- zal toenemen. Naast de stijging van het aantal ouderen is er een positieve evolutie wat betreft de vroegtijdige herkenning en een betere diagnostiek van psychische stoornissen bij ouderen. Ook dit maakt dat meer mensen in het circuit zullen terechtkomen. De aankomende generaties ouderen zijn hoger opgeleid dan de vorige en ouderen worden mondiger waardoor de stap naar de hulpverlening voor de 'nieuwe' ouderen makkelijker gezet zal worden. Onderzoek toont aan dat er een toename is van alcoholgebruik bij ouderen; we zien nu al de zorgvraag met betrekking tot deze problematiek toenemen. Ook hierdoor zal de zorgconsumptie verhogen. (OZ naar factoren die zorggebruik voorspellen LASA, NEMESIS van Alexianen)
 - Doorheen de jaren is er ook een grondige transformatie van de geestelijke gezondheidszorg ingezet in het kader van de vermaatschappelijking van zorg. Dit vergt dynamiek en flexibiliteit om met de beschikbare mensen en middelen innovatieve en betere antwoorden te bieden op zeer diverse zorgvragen.

Dat de geestelijke gezondheidszorg nadrukkelijk op de politieke agenda staat, is een goede zaak maar vereist een structurele samenwerking en een proactief innemen van beleidsoverschrijdende standpunten.

Het vrij recente en belangrijk onderzoek van het Federaal Kenniscentrum voor Gezondheidszorg rond GGZ voor ouderen bevat bezorgdheden, kernboodschappen en interessante aanbevelingen, waar we ons zeker in kunnen vinden.

ADVIES

1. De FAVO is net als de Vlaamse Ouderenraad absoluut niet akkoord dat 65 plussers uit de boot vallen voor de RIZIV terugbetaling voor psychologische hulp. Nochtans is de nood aan deze hulp bij ouderen heel hoog. Deze beslissing is dan ook puur discriminatie.

Trouwens de nood aan psychologische hulp verandert niet / stopt ook niet met het bereiken van de leeftijd van 65 jaar, wel integendeel. Een discriminerende beleidsbeslissing mag geen kwestie zijn van budget.

2. Het rapport van het Federaal Kenniscentrum, droeg onze bijzondere interesse mee. Wij onderschrijven de kernboodschap waar voor de geestelijke gezondheidszorg een beleidsvisie moet ontwikkelt worden samen met een actieplan.

De grote nood aan psychische zorg voor ouderen vereist niet zo zeer een aparte gezondheidszorg maar wel het uitbreiden ervan naar een grotere groep volwassenen – namelijk de ouderen. Daarbij is specifieke zorg en goed opgeleid personeel voor nodig. Het is immers belangrijk dat zorgverleners alert zijn om de eerste symptomen van psychische aandoeningen te herkennen en aangepaste ondersteuning te geven. Daarnaast betekent dit ook dat de beschotten tussen de voorzieningen (Psychiatrisch Verzorgingstehuis, Woonzorgcentrum, voorziening personen met een handicap...) verdwijnen. Niet de leeftijd maar de zorg op maat van het individu bepaalt in welke voorziening iemand best terecht kan.

3. De FAVO vindt die studie heel interessant maar vindt het uiterst belangrijk dat meteen ook de budgettaire consequenties worden bekeken. Goede zorg veronderstelt ook goede omkadering en goed opgeleid personeel in onze eerste lijn , in de geriatrie en de woonzorgcentra.

4. De FAVO pleit in elk geval voor de aanwezigheid van gespecialiseerde expertise (bv mobiele psychiatrische teams gespecialiseerd in ouderenzorg) zowel in de eerstelijnszorg als in de residentiële zorg voor ouderen.

Het huidige aanbod aan psychologische zorg voldoet niet aan de behoeften en daarenboven is de drempel voor ouderen met psychische problemen vaak te groot.

5. De FAVO vindt dat de psychische problematiek, gekoppeld aan het overdreven gebruik van psychofarmaca in een WZC om gedragsproblemen onder controle te krijgen niet te onderschatten is. Deze kan wellicht efficiënter aangepakt worden mits de nodige expertise aanwezig is voor de ouderen. Psychofarmaca zijn soms mee de oorzaak van valaccidenten bij ouderen. Dit betekent nieuwe bijkomende problemen die de zorgvraag doen toenemen en de kosten verhogen. Ook het coachen van zorgkundigen / verpleegkundigen om specifieke competenties in de ouderen psychiatrie te krijgen, is belangrijk.

Continue kwaliteitsverbetering, een evenwichtige geografische spreiding en grotere mobiliteit van zorgverleners mogelijk maken, zijn zeer belangrijk voor de ouderenzorg. De aanwezigheid van een psycholoog en / of psychiater op regelmatige tijdstippen in een WZC kan zeker ook een meerwaarde zijn.

Anderzijds zou een systematische screening van psychische gezondheidsproblemen bij de opname in WZC nuttig kunnen zijn.

6. In die zin wil de FAVO nogmaals de schaarste aan psychiaters en gerieters beklemtonen maar eveneens de onvoldoende aandacht voor de geestelijke gezondheidszorg in de opleiding van huisartsen en andere beroepsgroepen van de eerste lijn. Investeren in vaardigheden en competenties zijn nodig voor goede zorgkwaliteit.

De FAVO vindt dat specifieke competenties verwerven, bijzondere beroepstitels behalen, opnieuw moet gehonoreerd worden. De werkbelasting in de ouderenzorg is bijzonder zwaar. Een bijkomende

vergoeding kan wellicht helpen om het beroep aantrekkelijker te maken en zo het tekort aan geriatrische verpleegkundigen op te lossen.

7. De FAVO onderschrijft het intenser werken aan beeldvorming via infocampagnes in de maatschappij en bij zorgverleners in functie van bewustmaking van psychische en psychiatrische problemen algemeen en in het bijzonder bij ouderen.

De tijd is er om, voor de grote en groter wordende groep van ouderen, een duidelijke beleidsvisie GGZ te hebben met een concreet actieplan (preventief en curatief) maar zeker ook de nodige financiële middelen hiervoor. Dit is een opdracht voor de diverse beleidsverantwoordelijken.

8. De FAVO wil eveneens de nadruk leggen op het “actief partnerschap met” ouderen met geestelijke gezondheidsproblemen en hun mantelzorgers bij het plannen van zorg en de behandeling zowel in eerste lijn als in de residentiële zorg.
9. De FAVO is echter ook van oordeel dat in de opleiding goede keuzes moeten gemaakt worden voor stage toewijzing in de beginfase van de opleiding. Een goede voorbereiding en goede begeleiding, zeker in de ouderenzorg, zijn daarom enorm belangrijk. De verlenging van de opleiding verpleegkunde moet aangegrepen worden om de interesse voor specialisatie in de ouderenzorg aan te moedigen en de competenties op vererlei vlak aan te scherpen.
10. De werkbelasting is bijzonder zwaar o.a. door complexer wordende bewonersprofielen/multipathologie. De FAVO vindt het absoluut nodig dat de personeelsnorm herbekeken wordt.

Goedgekeurd in de algemene vergadering van 11 oktober 2018.

Maddie Geerts
De Voorzitter

Philippe Andrianne
De Ondervoorzitter

FEDERALE ADVIESRAAD VOOR OUDEREN

Advies 2018/08

De Federale Adviesraad voor Ouderen, opgericht krachtens de wet van 8 maart 2007 tot oprichting van een Federale Adviesraad voor Ouderen en waarvan de leden benoemd zijn bij het koninklijk besluit van 13 november 2012 houdende benoeming van de leden van de Federale Adviesraad voor Ouderen, heeft tot taak om op eigen initiatief, op verzoek van de federale regering of op verzoek van een Wetgevende Kamer advies uit te brengen over de tot de bevoegdheid van de federale overheid behorende aangelegenheden met betrekking tot de pensioenen, de gelijkheid van kansen, de sociale integratie en de bestrijding van de kansarmoede, de toegankelijkheid tot de gezondheidszorg en de mobiliteit.

Met toepassing van artikel 3 §3,1° van voormelde wet van 8 maart 2007 brengt de Federale Adviesraad voor Ouderen volgend advies uit:

ADVIES VAN DE FEDERALE ADVIESRAAD VOOR OUDEREN BETREFFENDE DE INFRASTRUCTUUR EN DE DIENSTVERLENING VAN DE NMBS

SITUERING VAN HET ADVIES

De FAVO kreeg de bevoegdheid zich bij middel van adviezen uit te spreken over materies die de ouderen aanbelangen. Na voorbereiding ervan in de commissie mobiliteit op 28-5-2018 en 18-6-2018 heeft de raad volgend advies geformuleerd betreffende de uitrusting en de dienstverlening van de stations waar ouderen en vooral minder mobiele personen hinder en ongemak ondervinden.

ADVIES

1. Aanpassing uitrusting stations

De FAVO dringt erop aan het budget bij voorrang te gebruiken ten dienste van de reizigers meer bepaald voor:

- de aanpassing van verhoogde perrons te versnellen
- liften te plaatsen en de functionering te verzekeren in een goed gespreid netwerk van stations
- de gebruiksvriendelijkheid van ticketautomaten te verhogen door een goed toegankelijke en beschutte opstelling, goed leesbare en makkelijk begrijpbare schermen
- ruime en gratis parkeergelegenheid rondom stations met oplaadpunten en beveiliging voor elektrische fietsen

2. Betere dienstverlening

- frequenter treinaanbod na 22 uur en in weekends
- multimodaal ticketsysteem, uit te werken voor trein – tram – bus en realiseren en bekendmaken van uurschema's voor de diverse voorzieningen van openbaar vervoer
- assistentie aan minder mobiele reizigers in meerdere stations door een drastische inkorting van de reservatieduur

Goedgekeurd tijdens de algemene vergadering van 11 oktober 2018.

De voorzitter,
Maddie GEERTS

De ondervoorzitter,
Philippe ANDRIANNE

FEDERALE ADVIESRAAD VOOR OUDEREN

Advies 2018/09

De Federale Adviesraad voor Ouderen, opgericht krachtens de wet van 8 maart 2007 tot oprichting van een Federale Adviesraad voor Ouderen en waarvan de leden benoemd zijn bij het koninklijk besluit van 13 november 2012 houdende benoeming van de leden van de Federale Adviesraad voor Ouderen, heeft tot taak om op eigen initiatief, op verzoek van de federale regering of op verzoek van een Wetgevende Kamer advies uit te brengen over de tot de bevoegdheid van de federale overheid behorende aangelegenheden met betrekking tot de pensioenen, de gelijkheid van kansen, de sociale integratie en de bestrijding van de kansarmoede, de toegankelijkheid tot de gezondheidszorg en de mobiliteit.

Met toepassing van artikel 3 §3,1° van voormelde wet van 8 maart 2007 brengt de Federale Adviesraad voor Ouderen volgend advies uit:

ADVIES VAN DE FEDERALE ADVIESRAAD VOOR OUDEREN BETREFFENDE HET MINIMUMPENSIOEN

SITUERING VAN HET ADVIES

1. Toekenningsvoorwaarden

In verband met het recht op een minimumpensioen vermeldt het regeerakkoord van 10 oktober 2014 het volgende:

“Om de toegang tot het minimumpensioen te vergroten, zal de regering ervoor zorgen dat voortaan alle gewerkte of gelijkgestelde dagen, ongeacht het stelsel waarin ze gepresteerd worden, een recht zullen geven op een minimumpensioen, op voorwaarde dat minstens een bepaald minimum aantal dagen gepresteerd of gelijkgesteld wordt over de hele loopbaan.”

De FAVO stelt vast dat bij de berekening van een minimumpensioen als werknemer en/of als zelfstandige, er nog steeds geen rekening wordt gehouden met de gepresteerde beroepsloopbaan als statutair ambtenaar.

De Algemene Beleidsnota - Pensioenen 2017 - van minister Bacquellaine voorziet in een hervorming waardoor een werknemer toegang tot het minimumpensioen verkrijgt wanneer hij *“een minimumaantal effectieve arbeidsdagen bewijst”*.

In het pensioenstelsel van de statutaire ambtenaren kan een supplement minimum worden toegekend al na 20 aanneembare dienstjaren.

2. Bedrag

Met betrekking tot het bedrag van het minimumpensioen zegt het regeerakkoord:

“Wie gedurende een volledige loopbaan voltijds heeft gewerkt, moet op die manier recht hebben op een minimumpensioen dat minstens 10 % hoger is dan de armoededrempel.”

Voor het kalenderjaar 2017 lag de Europese armoedegrens voor België op € 13 670 per jaar voor een alleenstaande (Bron: STATBEL). Voor een tweede volwassene wordt het bedrag met 50 % verhoogd, zodat de armoedegrens voor een echtpaar op € 20 505 per jaar ligt.

Om de doelstelling van het regeerakkoord te bereiken moeten de minimumpensioenen minstens € 15 037 per jaar bedragen voor een alleenstaande en € 22 555 voor een gerechtigde op een gezinspensioen.

De FAVO stelt vast dat het maximumbedrag van het minimumpensioen als alleenstaande deze doelstelling bereikt in het pensioenstelsel van de werknemers, wanneer er rekening wordt gehouden met het vakantiegeld.

(14 650,34* + 769,80 = 15 420,14 euro)

* bedrag volledige loopbaan

De FAVO vestigt de aandacht er op dat deze bedragen enkel de indruk geven dat gerechtigden op een minimumpensioen een inkomen verkrijgen dat hoger is dan de Europese armoedegrens.

Wordt het minimumpensioen berekend op een beroepsloopbaan van minder dan 40 jaar, dan wordt de Europese armoedegrens niet bereikt.

Volgens Eurostat bedroeg de gemiddelde beroepsloop in België in 2016 slechts 32,6 kalenderjaren. Er mag dus worden aangenomen dat veel gerechtigden op een minimumpensioen toch nog een inkomen verkrijgen dat onder de Europese armoedegrens valt.

3. Sociale zekerheid en sociale bijstand

De spanning tussen sociale zekerheid (minimum pensioen) en sociale bijstand (IGO) is te klein.

ADVIES

1. Toekenningsvoorwaarden

De FAVO dringt er op aan om nog binnen deze legislatuur het regeerakkoord uit te voeren, zodat bij de toegang tot het minimumpensioen rekening wordt gehouden met alle gewerkte en gelijkgestelde dagen, ongeacht het stelsel waarin ze werden gepresteerd (werknemers, zelfstandigen en ambtenaren).

Dit houdt ook in dat de toekenningsvoorwaarden in de drie pensioenstelsels gelijklopend moeten zijn.

De toekenning van een minimumpensioen in meerdere stelsels tegelijk mag er niet toe leiden dat door deze toekenning het totale pensioenbedrag hoger is dan het bedrag van het minimumpensioen voor een volledige loopbaan in het voordeligste van de betrokken stelsels.

De FAVO kan enkel instemmen met het voorstel van minister Bacquellaine, om een minimumpensioen toe te kennen dat uitsluitend berekend wordt op een minimumaantal effectieve werkdagen, wanneer dit een bijkomende toegang tot het minimumpensioen betekent naast de bestaande regeling.

De FAVO is van oordeel dat de invoering van een minimumpensioen op basis van effectieve werkdagen, geen verstrenging tot de toegang mag inhouden.

Dit betekent dat een gepensioneerde met 6 240 effectief gewerkte VTE dagen (wat overeen komt met een effectieve tewerkstelling gedurende 20 kalenderjaren) recht moet verkrijgen op het minimumpensioen.

Het minimumpensioen kan berekend worden op basis van het aantal effectief gewerkte dagen, gedeeld door 14 040 (aantal VTE dagen voor een volledige beroepsloopbaan).

Voorbeeld:

loopbaan

- 20 voltijdse jaren met 312 effectief gewerkte VTE-dagen
- 6 jaar halftijdse tewerkstelling met 156 effectief gewerkte VTE-dagen

Totale loopbaan = $(20 \times 312) + (6 \times 156)$
= 7 176 VTE-dagen

Minimumpensioen:

$14\,548,22^* \times 7\,176 / 14\,040 = \text{€ } 7\,435,75$

* Bedrag van toepassing op 01-07-2018

In de huidige reglementering is er geen recht op een minimumpensioen omdat er niet minstens 30 loopbaanjaren zijn.

Indien een loopbaan in aanmerking komt voor de berekening van een minimumpensioen volgens de bestaande regelgeving én op basis van effectief gewerkte VTE-dagen, moet het voordeligste bedrag worden toegekend.

2. Bedrag

De FAVO dringt aan om het bedrag van het minimumpensioen voor de gerechtigden op een gezinspensioen, in een eerste fase, ten minste op te trekken tot het bedrag van de Europese armoedegrens.

De FAVO stelt voor dat de minister van pensioenen de nodige stappen onderneemt, zodat binnen deze legislatuur het wetgevend werk kan worden afgerond om het minimumpensioen voor de gerechtigden op een gezinspensioen op te trekken tot minstens 10 % boven de Europese armoedegrens, zoals voorzien in het regeerakkoord.

De FAVO vraagt dat dit wordt gerealiseerd, nog vóór een eventuele nieuwe berekeningswijze voor het minimumpensioen wordt ingevoerd.

De FAVO is van oordeel dat een koppeling aan het minimumloon een nog betere garantie kan zijn en stelt voor om voor iedere gepensioneerde minstens een minimumpensioen te voorzien dat gelijk is aan het gewaarborgd minimumloon voor een volledige loopbaan.

Het bedrag voor een gerechtigde op een minimumpensioen aan gezinsbedrag moet significant hoger liggen dan het bedrag als alleenstaande.

De FAVO is van mening dat een minimumpensioen een recht is, gekoppeld aan een bewezen beroepsloopbaan. Eventuele inkomsten van een huwelijkspartner mogen de bedragen niet beïnvloeden. De FAVO stelt daarom voor dat bij de berekening van het supplement minimum voor een gepensioneerd statutair ambtenaar er geen rekening meer wordt gehouden met inkomsten van een huwelijkspartner.

3. Sociale zekerheid en sociale bijstand

De FAVO is van oordeel dat een menswaardige sociale bijstand er minstens voor zorgt dat gerechtigden hierop een bijstand verkrijgen tot de armoedegrens. De minima in de sociale zekerheid moeten daarom een betere bescherming voorzien.

Om te voorkomen dat na verloop van tijd onze wettelijke pensioen afglijden naar een basispensioen, op basis van een minimumpensioen, moet de spanning met de hogere pensioenen ook groter worden.

De FAVO herhaalt daarom haar advies (2015/3) om het loonplafond met 25 % op te trekken. Dit kan in een overgangperiode van 10 jaar lopende van 2019 tot 2029, waarbij het loonplafond van 2018 jaarlijks met 2,25 % wordt verhoogd, bovenop de bestaande verhogingen.

Bij pensioenverhogingen moeten de inkomstenplafonds, grensbedragen en/of referentiebedragen voor de toekenning van de voordelen aan ouderen ook automatisch en gelijktijdig worden aangepast (fiscale barema's, verhoogde tegemoetkoming, THAB, elektriciteit, ...).

De bedragen zijn weergegeven aan index 141,59

Goedgekeurd tijdens de algemene vergadering van 13 december 2018

De voorzitter,
Maddie GEERTS

De ondervoorzitter,
Philippe ANDRIANNE

FEDERALE ADVIESRAAD VOOR OUDEREN

Advies 2018/10

De Federale Adviesraad voor Ouderen, opgericht krachtens de wet van 8 maart 2007 tot oprichting van een Federale Adviesraad voor Ouderen en waarvan de leden benoemd zijn bij het koninklijk besluit van 13 november 2012 houdende benoeming van de leden van de Federale Adviesraad voor Ouderen, heeft tot taak om op eigen initiatief, op verzoek van de federale regering of op verzoek van een Wetgevende Kamer advies uit te brengen over de tot de bevoegdheid van de federale overheid behorende aangelegenheden met betrekking tot de pensioenen, de gelijkheid van kansen, de sociale integratie en de bestrijding van de kansarmoede, de toegankelijkheid tot de gezondheidszorg en de mobiliteit.

Met toepassing van artikel 3 §3,1° van voormelde wet van 8 maart 2007 brengt de Federale Adviesraad voor Ouderen volgend advies uit:

ADVIES VAN DE FEDERALE ADVIESRAAD VOOR OUDEREN OM ARMOEDE BIJ HOOGBEJAARDEN TE BESTRIJDEN EN UITBREIDING TE VOORKOMEN

SITUERING VAN HET ADVIES

Armoede wordt in deze tijd vaak in één adem genoemd met kinderen.

De Kinderarmoede die blijft stijgen haalt, terecht overigens, geregeld de voorpagina van de kranten en nieuwssites.

Nochtans bestaat kinderarmoede niet. Immers achter elk kind schuilt een gezin dat in armoede leeft.

In het verlengde van de trend om armoede te verbinden met de situatie van kinderen wordt, in tegenstelling tot 20 jaar terug, veel minder gesproken over armoede bij ouderen. Die armoede is ook afgenomen maar zeker niet uitgeroeid. Nog te veel mensen worden arm geboren, leven arm en sterven arm.

De FAVO wil met dit advies vooral de armoede bij hoogbejaarden in kaart brengen en maatregelen voorstellen om te vermijden dat met de demografische evolutie -het aantal 80 plussers zal tot 2050 sterk toenemende armoede bij hoogbejaarden verder toeneemt.

1. Het armoederisico bij ouderen daalt.

Uit het laatste rapport van de federale studiegroep voor de vergrijzing blijkt dat steeds minder ouderen in armoede leven.

Het kenniscentrum baseert zich voor zijn studie op de cijfers uit de EU-SILC enquêtes van 2006 tot 2017. De meest recente EU-SILC van 2017 over het inkomen van 2016 legt de drempel voor armoede bij een inkomen onder 1 139 euro per maand voor een alleenstaande, 1708 voor een koppel.

Het armoederisico gebaseerd op de Europese armoedegrens daalt sterk bij 65 plussers over de periode 2005-2014. Daarna stabiliseert het rond het niveau van het armoederisico van de totale bevolking. In 2016 loopt 16 % van de 65-plussers een armoederisico wat nauw aansluit bij dat van de populatie jonger dan 65 jaar (15,9 %). Het armoederisico bij oudere alleenstaande vrouwen daalt zeer sterk van meer dan 30 % in 2006 (tegenover 22,1 % bij oudere alleenstaande mannen) naar 18,1 % in 2013 en verloopt het vervolgens stabiel rond het niveau van het armoederisico van de mannen (18,9 % in 2016).

Verskillende factoren kunnen de armoede-evolutie bij ouderen en gepensioneerden mee verklaren. Zo zal de toegenomen activiteitsgraad bij vrouwen leiden tot langere loopbanen wat resulteert in hogere pensioenen. Ook het feit dat de IGO en pensioenminima over de periode 2005-2011 sterker gestegen zijn dan de armoededrempel, heeft een positief effect op de cijfers.

In vergelijking met onze buurlanden is in 2015 het armoederisico bij ouderen en gepensioneerden in België hoger dan dat in Nederland en Frankrijk maar lager dan in Duitsland.

2. Hoe betrouwbaar zijn de EU-SILK cijfers.

In het rapport van de federale commissie vergrijzing wordt duidelijk een kanttekening bij de cijfers geplaatst.

Het “klassiek” armoederisico is immers gebaseerd op een netto beschikbaar inkomen dat geen rekening houdt met het vermogen, zoals het bezit van een eigen woning. Eigenaars van een woning betalen geen huur waardoor hun levensstandaard hoger zal zijn dan dat van huurders met hetzelfde beschikbare inkomen. Indien het armoederisico berekend wordt op basis van een beschikbaar inkomen dat rekening houdt met dit inkomensvoordeel voor eigenaars, dan zou het armoederisico bij ouderen 9 % bedragen in 2016, wat aanzienlijk minder is dan dat van de rest van de bevolking (16,5 %). De voornaamste reden van dit grotere effect bij ouderen is dat het percentage eigenaars zonder hypotheeklasten bij hen veel groter is dan bij de personen jonger dan 65 jaar.

De FAVO wil hier twee opmerkingen bij maken.

EEN. Het is fout te denken dat het bezit van een woning altijd een netto voordeel is. Ook een eigen woning vraagt onderhoud en investering. In een bijdrage van het Steunpunt Wonen Vlaanderen concluderen Isabelle Pannecoucke en Pascal De Decker :

‘Een groot aantal woningen is niet geschikt om er ouder te worden. Een kwalitatief goede woning heeft onder meer te maken met toegankelijkheid, veiligheid en comfort. Wat de toegankelijkheid van de woning betreft, blijkt dat van alle Vlaamse 65-plus huishoudens 32% in een ‘nultredenwoning’ woont, dit is een woning aangepast aan een verlaagde mobiliteit. Daarnaast zijn ook de ouderdom en de grootte van de woning goede indicatoren voor de mate van aangepastheid. De woningscreening (GWO 2013) geeft aan dat vooral mensen uit de jongste categorie (18-34 jaar) en de 65-plussers in slechte woningen wonen. 38,2% van de 65-plussers woont in een woning van ontoereikende kwaliteit. Dit correspondeert met een kleine 300 000 woningen (298 700). Daarnaast blijkt dat ouderen die in stedelijk gebied wonen meer gehuisvest zijn in woningen van ontoereikende kwaliteit. Een andere vaststelling is dat in 2013 vooral de 65-plussers gehuisvest zijn in een onderbezette woning: 53,4% tegenover 25,7% van de jongste leeftijdscategorie. Maar ook de ruimere omgeving speelt een rol: er is nu al een mismatch tussen waar ouderen wonen en waar basisvoorzieningen (kruidenier, bakker, beenhouwer, apotheker) en zorgvoorzieningen zich bevinden.

Bovendien zijn de huur of de afbetaling van een woonlening maar een deel van de woonkosten. De kosten voor herstel, onderhoud, aanpassing en herinrichting worden al te vaak vergeten, onderschat.. Ouderen hebben niet de middelen of zijn niet meer te mobiliseren om nog grote investeringen te doen in bijvoorbeeld energiebesparende isolatie. De energiefactuur stijgt bovendien bij ouderen. Ze zijn vaker thuis en zitten vaker stil.

TWEE. Dit brengt ons bij een tweede opmerking. Armoede wordt niet alleen afgelezen aan het inkomen of vermogen maar vraagt ook een analyse van het uitgavenpatroon. Wat heeft een oudere nodig om kwalitatief te leven? Hierboven hadden we het al over de hogere energiekost van ouderen, maar wat als ouderen zorgbehoevend worden?

3. Referentiebudgetten geven een realistischere kijk op armoede bij ouderen

Professor Bérénice Storms, onderzoeker verbonden aan het centrum voor sociaal beleid van de Universiteit Antwerpen en de Thomas More hogeschool, geeft via de methodiek van 'referentie budgetten voor maatschappelijke participatie', een begin van antwoord op onze vraag.

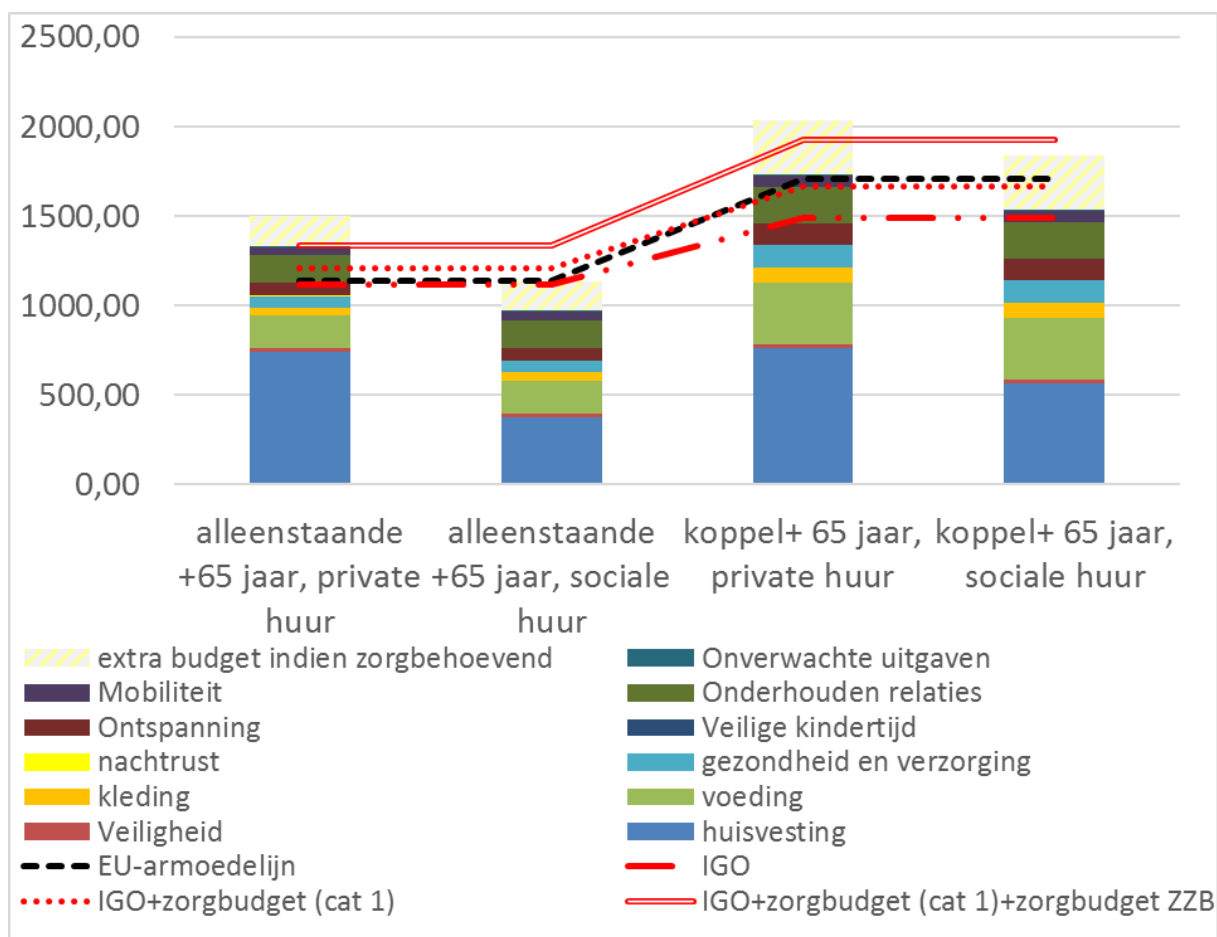
Zij definieert referentiebudgetten als geprijsde korven van goederen en diensten die illustreren hoeveel inkomen een gezin minimaal nodig heeft voor het betalen van de noodzakelijke uitgaven om adequaat aan de samenleving te kunnen participeren. Dit betekent de uitgaven kunnen doen om alle noodzakelijke behoeftes in te vullen maar ook in staat zijn om de kosten te dekken verbonden met maatschappelijke participatie. Het kunnen vervullen van sociale rollen; ouder, grootouder, staatsburger, lid van een vereniging, ...

De korven worden samengesteld door experts en gewone burgers. In focusgroepen komen mensen van verschillende socio-economische achtergrond samen. Er wordt gewerkt met typegezinnen variërend naar samenstelling, leeftijd, al/dan niet werkend en hun woonsituatie. Elk jaar worden prijsaanpassing verwerkt, iedere vijf jaar de welvaartsaanpassing.

Wat betreft de hoogte van de referentiebudgetten voor ouderen werkt Mevrouw Storms met:

- twee gezinssituaties: alleenstaand, koppel,
- twee woonsituaties: hoge woonkost (mediane huurprijs op private huisvestingsmarkt voor een kwalitatieve woning) ,lage woonkost: kwaliteitsvolle woning, op sociale huisvestingsmarkt of eigen woning (vergelijkbaar met kosten eigenaar zonder hypotheek)
- twee leeftijden: 65+, gezond en niet hulpbehoevend en 65+ en zorgbehoevend, waardoor recht op zorgbudget voor zwaartzorgbehoevenden

Dit levert alvast een veel genuanceerder beeld op over het armoederisico bij ouderen.

(alleenstaande +65 jaar, private huur = isolé + de 65 ans, location privée ; alleenstaande +65 jaar sociale huur = isolé + de 65 ans, location sociale ; koppel +65 jaar, private huur = couple + de 65 ans, location privée ; koppel +65 jaar, sociale huur = couple + de 65 ans, location sociale ; extra budget indien zorgbehoevend = budget supplémentaire si besoin de soins ; mobiliteit = mobilité ; Ontspanning = détente ; nachtrust = repos la nuit ; kleding = habits ; veiligheid = sécurité ; EU-armoedelijjn = seuil de pauvreté UE ; IGO+zorgbudget (cat 1) = GRAPA+budget de soins (cat 1) ; onverwachte uitgaven = dépenses imprévues ; onderhouden relaties = entretien des relations ; veilige kindertijd = enfance en sécurité ; gezondheid en verzorging = santé et soin de soi ; voeding = alimentation ; huisvesting = logement ; IGO = GRAPA ; IGO+zorgbudget (cat 1) +zorgbudget ZZB= GRAPA+budget de soins (cat 1) + budget de soins ZZB)

De Eu-armoedenorm (1 139 euro per maand voor een alleenstaande, 1708 voor een koppel) ligt lager dan het noodzakelijk budget dat ouderen met een hoge woonkost nodig hebben om hun basisbehoefte te voldoen en te kunnen participeren aan de samenleving.

Het bedrag van de EU armoedegrens volstaat ook niet voor een ouder koppel met een lage woonlast maar dat zorgbehoevend is.

Voor een alleenstaande oudere met een lage woonlast die zorgbehoevend is is het referentiebudget gelijk aan de EU armoedegrens.

Het noodzakelijk budget voor ouderen met een lage woonlast die niet zorgbehoevend zijn, ligt dan weer lager dan de EU-armoedegrens.

De methodiek van referentiebudgetten geeft een veel genuanceerder beeld over armoede bij ouderen. ***Naast de woonkost is vooral ook de zorgkost doorslaggevend voor het armoederisico bij ouderen.***

4. Stijgende zorgkost zal leiden tot stijgende armoede bij hoogbejaarden.

Het zijn vooral hoogbejaarden (80+ers) die zorg behoeven.

Voorals deze groep ouderen neemt sterk toe. Zo berekende het federaal planbureau dat tegen 2050 10% van de Belgische bevolking ouder zal zijn dan 80 jaar. In totaal zal het aantal 80-plussers dan 1,1 miljoen bedragen. De levensverwachting voor mannen zal dan gestegen zijn van 74,9 tot 83,9 jaar, voor vrouwen van 81,4 tot 88,9 jaar. De Belgische bevolking zal stijgen tot bijna 11 miljoen.

Als er geen aangepast beleid gevoerd wordt dreigt het aantal arme ouderen opnieuw sterk te stijgen.

Immers ook het aandeel van de zorgkost in het budget zal verder toenemen.

Waar tot vandaag nog heel wat zorg voor 80 plussers 'gratis' wordt opgenomen door mantelzorgers, zal het aandeel van de mantelzorgers afnemen.

Heel wat 80+ers waren eerder mantelzorger voor hun partner maar zijn vandaag alleenstaand. Het aantal alleenstaande ouderen zal samen met het aantal 80+ers toenemen.

Ook maatregelen om de pensioenleeftijd te verhogen tot 67 jaar zal het aantal mantelzorgers doen afnemen. Het zijn vooral 55-65 jarigen die mantelzorgers zijn. Hun kleinkinderen zijn heel klein en ze vangen kleinkinderen op als ze ziek zijn verlof hebben...

Diezelfde 55-65 plussers hebben hoogbejaarde ouders die hulp bij de activiteiten van het dagelijks leven nodig hebben.

Minder mantelzorg zal de vraag naar professionele zorg doen toenemen. De budgetten om gesubsidieerde zorg uit te bouwen worden echter niet vrij gemaakt. Steeds meer zorg wordt aangeboden door de markt die geen inkomensgebonden tarieven kan hanteren. Zorg zal voor een groeiende groep mensen onbetaalbaar worden. Vooral de kostprijs van het verblijf in een woonzorgcentrum wordt voor steeds meer mensen onbetaalbaar. Zo is de gemiddelde kostprijs voor een maand verblijf in een woonzorgcentrum 57 euro per dag of 1700 euro per maand. Er zijn nogal wat regionale verschillen. Zo is een woonzorgcentrum in Brussel of Antwerpen merkkelijk duurder. Het pensioen van een Belgische loontrekkende is gemiddeld 1.100 euro bruto tegenover 900 euro voor een zelfstandige.

Het wegvallen van mantelzorg zal ook de sociale isolatie van zorgbehoevende ouderen doen toenemen. De stijging van de zelfmoordcijfers bij oudere mannen zijn inriest en houden onze samenleving een spiegel voor die wijst op verkillig in plaats van zorgzaamheid.

Mevrouw Christine Mahy van 'le Réseau Wallon de Lutte contre la Pauvrete' getuigt op basis van praktijk voorbeelden over armoede bij hoogbejaarden en bevestigt de ernst van de armoede bij hoogbejaarden.

- Mensen kiezen foute medicatie of hebben niet de middelen om de voorgeschreven medicatie te betalen waardoor een ziekte chronisch/erger wordt. Slechte huisvesting leidt eveneens tot meer fysieke problemen, reuma, allergieën...
- Ziekenhuizen moeten besparen en worden financieel gestraft wanneer ze mensen te lang opnemen. Oudere alleenstaande mensen worden te snel naar huis gestuurd hebben geen ondersteuning, hervallen en worden opnieuw opgenomen...ze geraken steeds meer geïsoleerd.
- Kansarme ouderen gaan niet naar een dokter (specialist) omdat ze niet de middelen hebben om de consultatie voor te financieren.
- Kansarme ouderen vragen op voorhand offertes en kiezen indien te duur voor minder uren zorg. Het aantal openstaande facturen bij thuiszorg/thuisverplegingorganisaties neemt toe. Mensen uit het

beroepsveld geven aan dat het heel problematisch is. Mensen die zorgbehoevend zijn, hebben gebrekkige middelen om de nodige zorg te bekomen.

- Mensen in armoede kopen in eerste instantie basisproducten. Het zijn vooral die basisproducten, voedsel energie... die duurder worden. Deze producten zijn ondergewaardeerd in ons indexsysteem.
- De bejaarden komen meer en meer financiële hulp vragen bij het OCMW, ondanks hun IGO. Een voorbeeld, een zorg behoevende bejaarde die een oudere woning betreft, de verwarming is stuk maar er is geen financiële ruimte om een nieuwe ketel te financieren.
- Iemand die zo zwaar zorgbehoevend is dat een opname in een woonzorgcentrum onvermijdelijk is, wordt geconfronteerd met een onbetaalbare factuur. Het OCMW past de tekorten bij maar verhaalt deze bedragen op de kinderen. Dit betekent voor vele ouderen een schande , ze willen niet dat hun kinderen moeten betalen en blijven verder onverzorgd en vereenzaamd thuis.

ADVIES

De FAVO vraagt aan de regering om:

- Een gedetailleerd rapport op te maken over het armoederisico bij hoogbejaarde(80 +ers).
 - Dit rapport brengt de anciëniteit van de pensioenen mee in beeld. Iemand die 20 jaar geleden een 'goed' pensioen had, kan vandaag een te laag pensioen hebben.
 - De FAVO erkent het effect van de optrekking van de laagste pensioenen in het kader van de welvaartsenveloppe. We pleiten uitdrukkelijk voor het behoud van de welvaartsenveloppe en vragen die ook in te zetten voor het optrekken van de te lage 'oudere pensioenen'.
 - Dit rapport bouwt niet alleen verder op inkomensgegevens en EU armoedegrenzen. Om een duidelijk beeld te krijgen van armoede bij hoogbejaarden moet ook het uitgavenpatroon in kaart worden gebracht. De FAVO vraagt hierbij om gebruik te maken van de methodiek van referentiebudgetten zoals hierboven beschreven.
 - Aan de federale studiec ommissie voor de vergrijzing opdracht te geven om in haar volgend rapport een **prognose te berekenen voor armoede bij hoogbejaarden** tussen 2020 en 2050 en dit vertrekkend van de methodiek van de referentiebudgetten.
 - **Een interministeriële conferentie** samen te roepen die zich buigt over de beleidsmaatregelen die moeten genomen worden om te voorkomen dat de armoede en isolatie van hoogbejaarde inwoners van dit land toeneemt. Uit een eerste analyse gebaseerd op de referentiebudgetten blijkt dat het armoederisico bij hoogbejaarden vooral wordt bepaald door de woonkost en de zorgkost. Het armoederisico verminderen bij hoogbejaarden vergt dan ook een gecoördineerd beleid van alle bestuursniveau's in dit land.
1. Deze linterministriële conferentie vertrekt van de sociale grondrechten zoals geformuleerd in artikel 23 van de Belgische grondwet.
Artikel 23 stelt duidelijk: **leder heeft het recht een menswaardig leven te leiden**.
De FAVO wijst er op dat de individuele grondrechten ook gelden voor hoogbejaarde personen en vraagt de overheden deze te garanderen. Steeds vaker rekent de overheid op materiële hulp en zorg door het netwerk van de betrokkene. Dit leidt tot armoede en vereenzaaming.
 2. Om 2° uit artikel 23 te realiseren **het recht op sociale zekerheid, bescherming van de gezondheid en sociale, geneeskundige en juridische bijstand** vraagt de FAVO:
 - de mogelijkheid te onderzoeken om de zorgverzekering /assurance autonome (die nu bestaat in Vlaanderen / besproken wordt in het Franstalig landsdeel,) , te veralgemenen en te versterken

zodat parallel aan de ziekteverzekering ook de zorgkosten worden gedragen door een zorgverzekering gefinancierd met solidaire bijdragen.

- alle ouderen met (fysieke en/of psychologische) chronische aandoeningen automatisch het recht te geven op de zogenaamde abonnements- of forfaitaire geneeskunde. Daarmee kunnen deze mensen zorg en begeleiding kopen bij een wijkgezondheidscentrum of een multidisciplinaire eerstelijnspraktijk. De forfaitaire financiering biedt heel wat voordelen: naast een betere opvolging van de patiënt maakt het de eerstelijnszorg beter toegankelijk voor kansarme ouderen. De arts zal in een forfaitair systeem meer inzetten op preventie en samenwerking.

3. Om 3° uit artikel 23 te realiseren het recht op een behoorlijke huisvesting aan oudere huurders met een inkomen beneden de armoedegrens automatisch en onvoorwaardelijk huursubsidies toe te kennen. Uit de gegevens van de referentiebudgetten blijkt immers dat ouderen die vandaag op de private huurmarkt terecht moeten, een groot armoederisico lopen.

4. In samenwerking met de lokale besturen en lokale ouderenadviesraden maatregelen uit te werken om éénzame ouderen uit hun isolement te halen en voldoende te ondersteunen om zo levensmoeheid te voorkomen en zelfmoord bij ouderen terug te dringen. De FAVO maakt zich ernstig zorgen over de groeiende groep kwetsbare en alleenstaande ouderen.

5. Niet het 'naakte' inkomen maar wel de referentiebudgetten worden gebruikt voor het toekennen van steun, schuldhulpverlening.

- De FAVO vraagt om van het jaar 2020 het jaar van de kwetsbare oudere te maken. Via campagnes op alle bestuursniveaus wordt aandacht gevraagd voor de kwetsbare oudere. In dit jaar wordt op de interministeriële conferentie ook een globaal beleidsplan goedgekeurd om te voorkomen dat in ons land in de toekomst meer hoogbejaarden in armoede leven.

Goedgekeurd tijdens de algemene vergadering van 13 december 2018.

**De voorzitter,
Maddie GEERTS**

**De ondervoorzitter,
Philippe ANDRIANNE**

FEDERALE ADVIESRAAD VOOR OUDEREN

Advies 2018/11

De Federale Adviesraad voor Ouderen, opgericht krachtens de wet van 8 maart 2007 tot oprichting van een Federale Adviesraad voor Ouderen en waarvan de leden benoemd zijn bij het koninklijk besluit van 13 november 2012 houdende benoeming van de leden van de Federale Adviesraad voor Ouderen, heeft tot taak om op eigen initiatief, op verzoek van de federale regering of op verzoek van een Wetgevende Kamer advies uit te brengen over de tot de bevoegdheid van de federale overheid behorende aangelegenheden met betrekking tot de pensioenen, de gelijkheid van kansen, de sociale integratie en de bestrijding van de kansarmoede, de toegankelijkheid tot de gezondheidszorg en de mobiliteit.

Met toepassing van artikel 3 §3,1° van voormelde wet van 8 maart 2007 brengt de Federale Adviesraad voor Ouderen volgend advies uit:

ADVIES VAN DE FEDERALE ADVIESRAAD VOOR OUDEREN BETREFFENDE DE ALGEMENE BELEIDSNOTA PENSIOENEN VAN 17 OKTOBER 2018

SITUERING VAN HET ADVIES

De wet van 8 maart 2007 tot instelling van de Federale Adviesraad voor ouderen bepaalt in zijn artikel 3, §2, “de Adviesraad bespreekt jaarlijks de beleidsverklaring van de regering met betrekking tot de materies die verband houden met de ouderen”

Na voorbereiding ervan in de Commissie Pensioenen heeft de Raad een bespreking gewijd aan de algemene beleidsnota inzake pensioenen van 17 oktober 2018.

ADVIES

Deel 1 - De duurzaamheid van ons pensioensysteem garanderen

1. Pensioen met punten

De FAVO herhaalt haar standpunt dat de invoering van een pensioen met punten niet overhaast mag gebeuren.

Een puntensysteem is geen doel op zich maar een manier om bepaalde hervormingen door te voeren. Er zijn ook andere manieren.

Een pensioenhervorming moet worden voorafgegaan door een breed en diepgaand maatschappelijk debat, waaraan iedereen volwaardig kan deelnemen: inrichters en (toekomstige) gebruikers. Dit maatschappelijk debat mag niet beperkt blijven tot de traditionele gesprekspartners, maar moet in principe iedere burger bereiken zodat een breed draagvlak wordt gecreëerd.

De FAVO verwacht actief betrokken te worden bij de besprekingen hiervan in het Nationaal Pensioencomité.

Een systeem met punten of een diepgaande pensioenhervorming mag niet leiden tot een uitholling van de pensioenen.

Het feit dat punten pas helemaal op het einde van de loopbaan in euro's worden omgezet, leidt tot een te grote onzekerheid.

2. Halftijds pensioen

Eenzijds vindt de FAVO het positief dat men een systeem ontwikkelt van halftijds pensioen, maar anderzijds vindt de FAVO het jammer dat deze mogelijkheid pas zou bestaan vanaf de leeftijd van het vervroegd pensioen. De toegangsvoorwaarden zijn voor de FAVO te streng.

Voor de FAVO mag het deeltijds pensioen niet beperkt blijven tot slechts één mogelijkheid: 50 % van het pensioen. In de drie pensioenstelsels moet het ook mogelijk zijn om het pensioen voor 1/3, 1/4, of 1/5 op te nemen.

Om te kunnen genieten van deze nieuwe regeling moet de betrokkene, gedurende de laatste 12 maanden voorafgaand aan de maand van de pensioenaanvraag, tewerkgesteld geweest zijn a rato van 80 % van een voltijdse betrekking.

Deze voorwaarde heeft tot gevolg dat vele oudere werknemers, en voornamelijk vrouwen, geen toegang krijgen tot het deeltijds pensioen. Dit wordt bevestigd door internationale studies (Eurofound). Het betreft mensen die in het stelsel tijdskrediet eindloopbaan of loopbaanvermindering zitten, ofwel vrijwillig deeltijds aan het werk zijn op het einde van hun loopbaan. Deze categorie bestaat veelal uit mensen met gezondheidsklachten en mensen die zorgtaken voor hun familie opnemen. Nochtans zouden juist zij voordeel moeten kunnen halen uit een deeltijds pensioen.

De FAVO vraagt een vermindering van het percentage van een voltijdse betrekking gedurende de laatste 12 maanden vóór de ingangsdatum van het pensioen.

Een bijkomende toegangsvoorwaarde bestaat erin dat er een effectieve tewerkstelling moet zijn.

Het deeltijds pensioen is daarom niet toegankelijk voor onvrijwillig werklozen, langdurig zieken of SWT-ers. De FAVO vraagt dat een deeltijds rustpensioen ook toegankelijk is voor deze categorieën.

De FAVO kan evenmin akkoord gaan met het voornemen dat een halftijds pensioen niet kan worden toegekend aan een gerechtigde op een gezinspensioen.

Wat de FAVO betreft, mag de inrichting van een deeltijds pensioen geen enkele afbreuk doen aan de bestaande vormen van landingsbanen en uitstapmogelijkheden. Het deeltijds pensioen moet zich beperken tot een bijkomend alternatief om de periode van de eindloopbaan te dynamiseren zodat men bijkomende pensioenrechten kan opbouwen.

De FAVO vraagt naar de nodige fiscale omkadering, met name met betrekking tot de fiscale vrijstelling op pensioen, zodat een eventuele keuze voor het deeltijds pensioen fiscaal niet wordt bestraft.

De FAVO wijst er tevens op dat de invoering van een deeltijds pensioen geen negatieve invloed mag hebben op de verdere opbouw van pensioenrechten.

Personen die na de ingangsdatum van het deeltijds pensioen volledig werkloos worden, of een ziekte-uitkering ontvangen, mogen niet verplicht worden om het pensioen voltijds op te nemen.

Deel 2 - Versterken van de link tussen de gepresteerde beroepsloopbaan en het pensioen

1. Gelijkgestelde perioden

Gelijkgestelde perioden vormen een essentieel onderdeel van het solidaire karakter van het pensioenstelsel, en bij uitbreiding van de sociale zekerheid.

De FAVO is van mening dat de huidige regeling betreffende de gelijkgestelde dagen niet verder mag worden afgebouwd. Deze perioden vormen een belangrijk vangnet voor duizenden actieven.

2. Zware beroepen

In het kader van de “zware beroepen” verwijst de FAVO naar haar eerder standpunt. Het is noodzakelijk dat er snel duidelijkheid komt, en doet daarom een oproep tot een snel akkoord via sociaal overleg.

Het is van belang dat de criteria om als zwaar beroep te worden aanzien, op dezelfde wijze worden toegepast in alle pensioenstelsels.

De FAVO betreurt dat de belasting van mentale of emotionele aard slechts in aanmerking wordt genomen in combinatie met één van de andere aangenomen criteria, en vraagt dat de regering hierop terugkomt. De Raad van State gaf al aan dat dit kan leiden tot ongelijke behandeling.

De FAVO stelt voor om de onder zware arbeidsomstandigheden gepresteerde arbeidstijd te vermenigvuldigen met een coëfficiënt (hoger dan 1), teneinde sneller aan de minimale loopbaanvoorwaarden te voldoen om een vervroegd pensioen te kunnen opnemen.

De pensioenberekening dient in een correctie te voorzien om een mogelijk pensioenverlies te voorkomen. Het pensioen, toegekend op basis van de nieuwe bepalingen, moet altijd minstens gelijk zijn aan het pensioen dat men zou ontvangen hebben op basis van de huidige wetgeving op de vroegst mogelijke ingangsdatum van het pensioen.

De FAVO is van mening dat werkgevers moeten worden aangemoedigd om, door middel van aanpassingen in de werkorganisatie, zware arbeidsomstandigheden om te buigen naar niet-zware arbeidsomstandigheden. Laat de werkgever dit na, dan kunnen de sociale zekerheidsbijdragen die nodig zijn voor de versnelde loopbaanopbouw van deze werknemers, ten laste worden gelegd van deze werkgever. Zo wordt de werkgever gesensibiliseerd om snel deze werkomstandigheden aan te passen, waardoor de job een werkbare job wordt en de extra sociale zekerheidsbijdrage verdwijnt.

Deel 3 - Geleidelijk aan harmoniseren van de pensioenstelsels

De FAVO stelt vast dat bij een harmonisering van pensioenstelsels deze harmonisering veel te vaak bestaat uit een beweging van “boven naar beneden”.

1. Afschaffing van de bijzondere stelsels van de militairen en het rijdend personeel van de NMBS

De afschaffing van deze bijzondere pensioenstelsels zou parallel gebeuren met het in aanmerking nemen van de zwaarte van de functie.

De FAVO vreest dat hierdoor onterecht beslag wordt gelegd op een gedeelte van het budget voorzien voor de zware beroepen.

2. Afschaffing van de preferentiële tantièmes

De invoering van deze maatregelen in het kader van een geleidelijke harmonisering van de pensioenstelsels, moet rekening houden met de pensioenverwachtingen die zijn gegeven aan de huidige betrokken medewerkers.

Deel 4 – Een pensioenstelsel garanderen dat performant is op sociaal vlak

1. Herwaardering van de laagste pensioenen

De FAVO betreurt dat de algemene beleidsnota inzake pensioenen geen aandacht heeft voor de oudste pensioenen, waarvoor een inhaalbeweging zich opdringt om de welvaartsachterstand weg te werken.

2. Vermindering van de solidariteitsbijdrage

De FAVO neemt akte van de plannen om de solidariteitsbijdrage voor de hogere pensioenen te verminderen met 25 %.

Deze maatregel verhoogt de koopkracht van de betrokken gepensioneerden.

Volgens een financiële raming, gebaseerd op de pensioenbetalingen van alle wettelijke pensioenen van januari 2018, vertegenwoordigt deze maatregel een vermindering van de inkomsten met 82 miljoen euro op jaarbasis.

De FAVO vraagt dat er met zorg wordt nagedacht over de compensatie van deze inkomsten. Het mag niet tot gevolg hebben dat andere lagere pensioenen, nu noch in de toekomst, hierdoor onder druk komen te staan.

De omzetting van een kapitaal uit de 2e pijler naar een fictieve rente gebeurt op basis van een rentevoet die niet meer in overeenstemming is met de huidige van toepassing zijnde rentevoeten. De FAVO vraagt dringend een aanpassing van de gebruikte rentevoet.

3. Hervorming van het pensioen wegens lichamelijke ongeschiktheid

De FAVO stelt vast dat de medische instanties de beslissing tot pensionering, in geval van lichamelijke ongeschiktheid, gedurende 2 jaar moeten uitstellen.

De FAVO twijfelt aan de effectiviteit van een systeem tot professionele re-integratie van de betrokken ambtenaren. Ambtenaren met een beperkte loopbaan zullen ook dan nog een laag pensioen ontvangen wanneer deze pensionering vroegtijdig ingaat.

Deel 5 – Optrekken van de vervangingsratio door het veralgemenen van de tweede pijler

De FAVO herhaalt haar standpunt dat een sterke eerste pijler, gebouwd op solidariteit absolute voorrang moet blijven krijgen op alle andere vormen van aanvullende systemen.

Een aanvullend pensioen moet een recht zijn voor iedere werknemer.

De invoering van een vrij aanvullend pensioen voor werknemers vindt de FAVO een foutief signaal.

Enerzijds zal deze maatregel mogelijk de aanmoediging bij de werkgevers ontnemen om een tweede pijlerpensioen te voorzien voor alle werknemers.

Anderzijds, enkel werknemers die over voldoende financiële middelen beschikken waardoor ze de luxe hebben nog te kunnen sparen, kunnen vrijwillig een deel van deze middelen investeren in een vrij aanvullend pensioen.

Aanvullende pensioenstelsels voor werknemers en contractuele ambtenaren in de tweede pijler worden gefinancierd door werkgevers- en werknemersbijdragen.

De bijdragepercentages moeten voldoende hoog zijn om de lage vervangingsratio van de eerste pijler aan te vullen.

De Algemene Beleidsnota Pensioenen besteedt weinig aandacht aan de hoogte van het aanvullend pensioen en de bijdrageproblematiek die ermee samenhangt.

De regering moet erop toezien dat het bijdrageniveau, in overleg met de sociale partners, voldoende is. De FAVO beschouwt een percentage van 3% als onvoldoende.

Iedereen die een aanvullend pensioen in de tweede pijler opbouwt, moet zeker zijn dat zijn/haar pensioenkapitaal beschermd wordt. Zij mogen niet het slachtoffer worden van overnames van maatschappijen of mogelijke faillissementen.

De FAVO is van oordeel dat een degelijke bescherming in de wet moet worden ingeschreven.

De noodzakelijke democratisering en de uitbouw van de aanvullende pensioenen mag er niet toe leiden dat de wettelijke pensioenen (1ste pijler) hierdoor worden afgebouwd.

Deel 6 – De dienstverlening voor de burger verbeteren

1. Ontwikkeling van mypension.be

De FAVO waardeert de geleverde inspanningen om van Mypension.be een nuttig en betrouwbaar instrument te maken.

Helaas hebben niet alle gepensioneerden toegang tot MyPension.be, wegens gebrek aan PC, internetaansluiting, kaartlezer, ... of interesse. De FAVO vraagt daarom een grotere toegankelijkheid van het systeem, door eveneens toegang te verlenen aan bepaalde professionelen of aan door de gepensioneerde gekozen diensten (bvb. vakbonden, ziekenfonds, ...). Het toegangsbeleid tot de digitale dossiers van de FOD Sociale Zekerheid of van de FOD Financiën kunnen als inspiratiebron worden gebruikt.

2. Verbetering van de performantie van de communicatiekanalen met de burger

Voor de FAVO is een gemakkelijk toegankelijke communicatie tussen burger/gebruiker en de FPD een noodzaak.

De FAVO hoopt daarom dat een verbeterde telefonische bereikbaarheid niet beperkt blijft tot de gerechtigden die in België wonen en verblijven. Ook vanuit het buitenland moeten alle pensioeninstellingen gemakkelijk en gratis telefonisch bereikbaar zijn.

Algemeen

De FAVO is bezorgd over het feit dat ze, als vertegenwoordiger van de gepensioneerden:

- niet betrokken wordt bij de werkzaamheden van het Nationaal Pensioencomité;
- niet, of in het beste geval te laat, in bezit wordt gesteld van noodzakelijke documenten.

Deze omstandigheden leiden er toe dat de FAVO in haar wettelijke opdracht, het uitbrengen van adviezen, sterk wordt gehinderd.

Goedgekeurd tijdens de algemene vergadering van 13 december 2018.

De voorzitter,
Maddie GEERTS

De ondervoorzitter,
Philippe ANDRIANNE

FEDERALE ADVIESRAAD VOOR OUDEREN

Advies 2018/12

De Federale Adviesraad voor Ouderen, opgericht krachtens de wet van 8 maart 2007 tot oprichting van een Federale Adviesraad voor Ouderen en waarvan de leden benoemd zijn bij het koninklijk besluit van 13 november 2012 houdende benoeming van de leden van de Federale Adviesraad voor Ouderen, heeft tot taak om op eigen initiatief, op verzoek van de federale regering of op verzoek van een Wetgevende Kamer advies uit te brengen over de tot de bevoegdheid van de federale overheid behorende aangelegenheden met betrekking tot de pensioenen, de gelijkheid van kansen, de sociale integratie en de bestrijding van de kansarmoede, de toegankelijkheid tot de gezondheidszorg en de mobiliteit.

Met toepassing van artikel 3 §3,1° van voormelde wet van 8 maart 2007 brengt de Federale Adviesraad voor Ouderen volgend advies uit:

ADVIES VAN DE FEDERALE ADVIESRAAD VOOR OUDEREN BETREFFENDE DE ALGEMENE BELEIDSNOTA ARMOEDEBESTRIJDING EN GROOTSTEDENBELEID, PERSONEN MET EEN BEPERKING, GELIJKE KANSEN VAN 30 OKTOBER 2018

ADVIES

A) Armoedebestrijding:

De federale ouderenraad bevestigt het advies 2018/4 "armoedebestrijding heeft een structurele aanpak nodig". Initiatieven zoals vermeld in de beleidsnota 'Lokale overlegplatformen voor de preventie en opsporing van kinderarmoede', zijn ongetwijfeld nuttig maar kunnen nooit de plaats innemen van structurele maatregelen zoals het optrekken van de uitkeringen tot de armoedegrens en het waarborgen van sociale grondrechten zodat armoede wordt voorkomen." In de beleidsnota van 30 oktober 2018 stelt de minister dat werk de beste remedie blijft tegen armoede. De FAVO wenst er toch op te wijzen dat ook de armoede bij werkenden toeneemt. In 2014 had 6% van de leefloontrekkers ook een inkomen uit arbeid. Vooral alleenstaanden hebben het moeilijk om met één loon in hun primaire behoeften te voorzien. Eén en ander heeft te maken met het toenemend aantal mensen dat tewerk gesteld is in tijdelijke statuten. Deze onzekere loopbanen hebben ook een negatief effect op de pensioenopbouw van deze mensen.

In de beleidsnota focust de minister vooral op jongeren en gezinnen in armoede er is geen aandacht voor de specifieke noden van ouderen in armoede. Uit het laatste rapport van de federale studiegroep voor de vergrijzing blijkt dat steeds minder ouderen in armoede leven. Het armoederisico gebaseerd op de Europese armoedegrens daalt bij 65-plussers over de periode 2005-2014. Daarna stabiliseert het rond het niveau van het armoederisico van de totale bevolking. In 2016 loopt 16 % van de 65-plussers een armoederisico wat nauw aansluit bij dat van de populatie jonger dan 65 jaar (15,9 %).

De FAVO wil deze cijfers echter nuanceren en verwijst naar haar advies over armoede bij hoogbejaarden. Armoede meten mag niet beperkt worden tot het inkomen maar moet ook rekening houden met de uitgaven. Prof Bérenice Storms meet armoede aan de hand van referentiebudgetten. Referentiebudgetten zijn geprijsde korven van goederen en diensten die illustreren hoeveel inkomen een gezin minimaal nodig heeft voor het betalen van de noodzakelijke uitgaven om adequaat aan de samenleving te kunnen participeren. Dit betekent de uitgaven kunnen doen om alle noodzakelijke behoeftes in te vullen maar ook in staat zijn om de kosten te dekken verbonden met maatschappelijke participatie. Het kunnen vervullen van sociale rollen; ouder, grootouder, staatsburger, lid van een vereniging, ...

De EU-armoedenorm (1 139 euro per maand voor een alleenstaande, 1708 voor een koppel) ligt lager dan het noodzakelijk budget dat ouderen met een hoge woonkost nodig hebben om hun basisbehoefte te voldoen en te kunnen participeren aan de samenleving. Het bedrag van de EU armoedegrens volstaat ook niet voor een ouder koppel met een lage woonlast maar dat zorgbehoevend is. De methodiek van referentiebudgetten geeft een veel genuanceerder beeld over armoede bij ouderen. Naast de woonkost is vooral ook de zorgkost doorslaggevend voor het armoederisico bij ouderen.

Het zijn vooral hoogbejaarden (80+ers) die zorg behoeven.

Deze groep ouderen neemt sterk toe. Zo berekende het federaal planbureau dat tegen 2050 10% van de Belgische bevolking ouder zal zijn dan 80 jaar. In totaal zal het aantal 80-plussers dan 1,1 miljoen bedragen. De levensverwachting voor mannen zal dan gestegen zijn van 74,9 tot 83,9 jaar, voor vrouwen van 81,4 tot 88,9 jaar. De Belgische bevolking zal stijgen tot bijna 11 miljoen.

Als er geen aangepast beleid gevoerd wordt dreigt het aantal arme ouderen opnieuw sterk te stijgen. Immers ook het aandeel van de zorgkost in het budget zal verder toenemen. Waar tot vandaag nog heel wat zorg voor 80 plussers 'gratis' wordt opgenomen door mantelzorgers, zal het aandeel van de mantelzorgers afnemen. Heel wat 80+ers waren eerder mantelzorger voor hun partner maar zijn vandaag alleenstaand. Het aantal alleenstaande ouderen zal samen met het aantal 80+ers toenemen.

De FAVO vraagt aan de Regering om een gedetailleerd rapport op te maken over het armoederisico bij hoogbejaarde(80 +ers).

Dit rapport brengt de anciënniteit van de pensioenen mee in beeld. Iemand die 20 jaar geleden een 'goed' pensioen had, kan vandaag een te laag pensioen hebben.

De FAVO erkent het effect van de optrekking van de laagste pensioenen in het kader van de welvaartsenveloppe. We pleiten uitdrukkelijk voor het behoud van de welvaartsenveloppe en vragen die ook in te zetten voor het optrekken van de te lage 'oudere pensioenen'.

Dit rapport bouwt niet alleen verder op inkomensgegevens en EU armoedegrenzen. Om een duidelijk beeld te krijgen van armoede bij hoogbejaarden moet ook het uitgavenpatroon in kaart worden gebracht. De FAVO vraagt hierbij om gebruik te maken van de methodiek van referentiebudgetten zoals hierboven beschreven.

Aan de federale studiec commissie voor de vergrijzing de opdracht te geven om in haar volgend rapport een prognose te berekenen voor armoede bij hoogbejaarden tussen 2020 en 2050 en dit vertrekkend van de methodiek van de referentiebudgetten.

De FAVO vraagt om in de volgende beleidsnota apart aandacht te schenken aan armoede bij ouderen en concrete structurele maatregelen te ontwikkelen om het aantal ouderen dat in armoede leeft terug te dringen. Het is belangrijk hierbij werk te maken van de automatische rechtentoeke nning.

Aangezien verschillende overheidsniveaus (federale overheid, Gemeenschappen, Gewesten en lokale autoriteiten) betrokken zijn, is een interministeriële samenwerking zeer belangrijk. Bovendien moeten de OCMW' s en lokale besturen, die het dichtst bij de burger staan, de kans/middelen krijgen om armoede bij ouderen aan te pakken.

De FAVO pleit voor een ruime toepassing van het referentie-budget bij het voeren van een effectief armoedebeleid. Zij maken het de OCMW' s mogelijk de noden af te toetsen en een menswaardig inkomen te garanderen.

B. Gelijke kansen

In de beleidsnota gelijke kansen wordt discriminatie op basis van leeftijd niet opgenomen. Sinds 2007 verbiedt de Antidiscriminatiewet nochtans discriminatie op basis van leeftijd. Discriminatie op basis van leeftijd komt vaak voor op de arbeidsmarkt, maar ook in andere sectoren zoals de toegang tot goederen en diensten. Zo is het voor ouderen moeilijker om een hospitalisatie- of autoverzekering af te sluiten en om een lening te krijgen.

Ook in de politiek is sprake van ongelijke kansen. Ouderen zijn een toenemende bevolkingsgroep. In 2000 telde België 2 249 411 zestigplussers, zijnde 21.9% van de bevolking. Tegen 2050 wordt dat 32.5%, ongeveer 3,5 miljoen personen. De rechten en plichten van deze groeiende groep worden onvoldoende door henzelf bepaald. In de verkozen beslissingsorganen is er zelfs een dalende trend bij oudere mandatarissen. Jarenlang gold het mantra "verjonging en vernieuwing". Wij vinden het tijd voor "ervaring en vernieuwing", opdat de maatschappelijke realiteit beter weerspiegeld wordt in de politieke besluitvorming.

De FAVO vraagt aan de Regering om met het oog op de verkiezingen van 2019, initiatieven te nemen voor een betere vertegenwoordiging van ouderen in de politiek. De FAVO vraagt ook aandacht voor de toegang voor ouderen tot de digitale dienstverlening van de overheid.

De relatie tussen burger en overheid wordt almaar digitaler. Formulieren vind je alleen nog online, voor een nieuw paspoort maak je via de computer een afspraak, in voorgedrukte vakjes moet je antwoorden formulieren over je burgerlijke stand, beroep, inkomen ... Ouderen die niet online zijn, geen computer hebben of er minder vlot mee overweg kunnen voelen zich steeds meer uitgesloten. Kansarme en laaggeschoolde ouderen vinden nog minder de weg naar de overheid en maken geen gebruik van bepaalde rechten die ze hebben. Steeds meer ministers starten met online hulpverlening of stellen formulieren en dossiers ter beschikking online (medisch dossier bijvoorbeeld).

De FAVO vraagt Regering om in overleg met alle leden van de regering, een actieplan uit te werken om alle overheidsdiensten ook toegankelijk te houden voor wie niet 'online' is en om de digitale dienstverlening voor ouderen beter toegankelijk te maken.

Goedgekeurd tijdens de algemene vergadering van 13 december 2018.

De voorzitter,
Maddie GEERTS

De ondervoorzitter,
Philippe ANDRIANNE

BIJLAGE 2: Pleidooi ter attentie van de huidige regering, partijleidingen naar aanleiding van de federale en Europese verkiezingen 2019

Meerdere organisaties, verenigingen van ouderen bezorgden u hun verwachtingen, memoranda, suggesties . De leden van de FAVO onderstrepen het belang hiervan. Ouderen getuigen hiermee van de breed gedragen bekommernissen en oplossingen i.v.m. meerdere aspecten van waardig ouder worden. De FAVO heeft niet de pretentie dat werk over te doen. Wel willen we enkele accenten in de kijker stellen, zonder al te veel in details te treden. Dat zullen we zeker doen in ons later advieswerk.

BETREK OUDEREN VOLWAARDIG

Ouderen zijn een toenemende bevolkingsgroep. In 2000 telde België 2 249411 zestigplussers, zijnde 21.9% van de bevolking. Tegen 2050 wordt dat 32.5%, ongeveer 3,5 miljoen personen. De rechten en plichten van deze groeiende groep worden onvoldoende door henzelf bepaald. In de verkozen beslissingsorganen is er zelfs een dalende trend bij oudere mandatarissen. Jarenlang gold het mantra "verjonging en vernieuwing ". Wij vinden het tijd voor "ervaring en vernieuwing ", opdat de maatschappelijke realiteit beter weerspiegeld wordt in de politieke besluitvorming.

Daarom pleit de FAVO voor een evenredige vertegenwoordiging van ouderen in de verkozen beleidsorganen.

Naast impact via die weg, is het belangrijk het middenveld te beluisteren. Vroegere regeringen hebben rechtstreekse inspraak van ouderen willen verankeren in deze Federale Adviesraad voor ouderen. De ervaring leert ons dat dit allesbehalve optimaal verloopt. Bij wet van 8.3.2007 werd de eerste stap gezet, maar pas op 4.6.2012 verscheen het uitvoeringsbesluit. Nog 5 maanden later werden de raadsleden benoemd met een mandaat tot 21.11.2016. Zij stelden al een reeks anomalieën vast en pleitten voor versoepeling van de samenstelling, maatregelen om het quorum te blijven halen door vlotte vervanging van overledenen, ontslagnemenden en permanent afwezigen. Hun adviesrol was, op één vraag na, op eigen initiatief. En vooral betreurden ze hun uitsluiting uit het nieuw opgerichte Nationaal Pensioencomité . De volgende mandaatperiode werd langdurig onderbroken wegens niet-voldane criteria voor een rechtsgeldige samenstelling. Door materiële perikelen werd de start verlaat tot 30.11.2017. Slechts 5 jaren van de 10 kon er gewerkt worden!

Ook de logistieke ondersteuning is onvoldoende en vertroebelt het enthousiasme van de vrijwilligers: diverse vergaderplaatsen (waarop we geen prioritair recht hebben en dus data moeten afmelden), trage beschikbaarheid van vertalingen, geen eigen exclusief secretariaat, wel hulpvaardige ambtenaren die ons erbij nemen, geen inhoudelijke medewerkers... We durven verwijzen naar de Vlaamse Gemeenschap die een solide vzw Vlaamse Ouderenraad ondersteunt, overlegplatform en adviesorgaan, met deskundige stafleden. De FAVO pleit voor een vergelijkbaar platform in Wallonië. Regelmatig overleg met deze instanties kan een meerwaarde zijn, gezien de vele raakvlakken inzake ouderenbeleid. Voor zichzelf wenst de FAVO een veel betere ondersteuning, oplossingen voor de continuïteit, inhoudelijke medewerkers, een voltijds secretariaat.

Samengevat: de FAVO wil degelijk advieswerk afleveren, maar dat vereist professionalisering en vlottere procedures.

Dat vereist ook dat de beleidsverantwoordelijken de adviesopdracht van de FAVO daadwerkelijk erkennen.

STOP LEEFTIJDSDISCRIMINATIE EN VOOROORDELEN

De wet van 10.5.2007 verbiedt discriminatie op grond van welbepaalde criteria waaronder leeftijd. In de praktijk zien we voor sommige criteria vooruitgang, maar voor leeftijd eerder achteruitgang. Zo ervaren 50-'ers moeilijker toegang tot de arbeidsmarkt, zijn er leeftijdsgrenzen in het zorgaanbod vanaf 65 jaar (o.a. bij de toewijzing van hulpmiddelen), leeftijdsgrenzen voor behandelingen, hogere kost voor een hospitalisatieverzekering... Zorgbehoevenden worden vaak betutteld en onnodig minder autonoom geacht. Kwetsbare ouderen (armoede, migratie-achtergrond...) verdienen extra ondersteuning. Tenslotte kan ook de snel evoluerende digitalisering tot uitsluiting leiden voor wie geen alternatieven heeft of onvoldoende mee is.

Een geciviliseerde samenleving moet zodanig ingericht worden dat elke persoon gelijkwaardig is en ten volle kan participeren. Veel ouderen investeren daarin, ook na hun beroepsleven. "Anders actief" vullen ze allerlei leemtes op. Als grootouders zijn ze oppas, mentor, sponsor van hun kroost. Ouderen zijn kampioen in vrijwilligerswerk, in mantelzorg, in ontspanningscircuits enz. De vergrijzing is dus geen last, geen onbetaalbare kost indien men dit inbrengt in de economie. Om nog te zwijgen over de zgn. "Silver economy", nieuwe producten en diensten die nodig zijn om het langer leven optimaal kwalitatief te ondersteunen.

De FAVO wil meewerken aan het wegwerken van zowel de bestaande leeftijdsdiscriminatie als aan een positieve perceptie en levenskwaliteit, ook op hoge leeftijd.

België moet een voortrekkersrol spelen in de invulling van de Europese Sociale Pijler. Ook op internationaal vlak verwachten we een sterker engagement voor een afdwingbaar mensenrechtenverdrag, specifiek voor ouderen. In het federaal ontwikkelingsbeleid moet er ruimte zijn om de effecten van vergrijzing, die er ook aankomen in onze partnerlanden, te beheersen.

STA KLAAR ALS HET MINDER GOED GAAT

Spijtig genoeg is langer leven niet altijd gelijk aan gezond en gelukkig leven. Integendeel, ouderdomskwaaltjes, aftakelende ziektes steken de kop op naast meer en meer verlies van leeftijdsgenoten. Dat bemeesteren is geen verantwoordelijkheid van elk individu, maar is een maatschappelijke aangelegenheid. Dat betekent onderzoek, preventie, aangepaste woonomgevingen, voldoende geschoolde zorgaanbieders, zorg op maat, faciliteiten voor mantelzorgers. Ook de financiële toegankelijkheid van zorg door o.m. beperking van ereloonsupplementen is een opdracht. Vanuit die maatschappelijke verantwoordelijkheid wensen we dat de volgende regering het maatschappelijk debat aangaat over "het voltooid leven".

KUNNEN WE WEER VERTROUWEN OP ONS PENSIOEN?

Nadat elke regering iets wijzigde of wijzigingen aankondigde in de pensioenstelsels en onzekerheid stand hield, is er behoefte aan langdurige duidelijkheid, aan een contractuele verbintenis met de burger. De waarborg van een fair inkomen na de actieve loopbaan is de essentie. Het bestaan van een tweede, derde pijler of de mogelijkheid om bij te verdienen mag geen afbreuk doen aan die gewaarborgde eerste pijler. Op elk moment moet een burger weten welke effecten een tewerkstelling, een onderbreking, een ziekte, een gezinssituatie heeft op het latere pensioen. De FAVO blijft voorstander van intergenerationele solidariteit in al zijn aspecten (repartitie, loongrenzen -al mogen die hoger-). De welvaartsstijging volgen is evident, met voorrang voor de oudste en laagste pensioenen. Graag willen we meewerken aan een duurzame pensioenhervorming.

In alle EU-staten worden pensioenstelsels herdacht. We rekenen erop dat de bilaterale afspraken volgen en de opgebouwde rechten steeds gewaarborgd zijn. De Brexit is reden tot ongerustheid voor al wie grensoverschrijdende werkzaamheden verricht.

BIJLAGE 3: Samenstelling van de organen van de Federale Adviesraad voor Ouderen¹

DE RAAD

De samenstelling van de Raad wordt geregeld in het artikel 2 van het koninklijk besluit van 4 juni 2012 tot regeling van de samenstelling en van de werking van de Federale Adviesraad voor Ouderen.

De voorzitter van de Raad is mevrouw Maddie GEERTS, de ondervoorzitter de heer Philippe ANDRIANNE.

LEDEN

De Raad bestaat uit 25 effectieve leden en 25 plaatsvervangende leden. Zij werden benoemd bij het koninklijk besluit van 7 juli 2017 houdende benoeming van de leden van de Federale Adviesraad voor Ouderen, zoals gewijzigd bij koninklijk besluit van 20 juli 2017.

Leden van bevoegde organisaties inzake seniorenbeleid actief op het federaal niveau.

<i>Effectief lid</i>	<i>Plaatsvervangend lid</i>
Geert MESSIAEN	Peter VERNIERS
Naïma REGUERAS RIVAS	Ellen OPHALVENS
Luc DE CLERCQ	Niek DE MEESTER
Godelieve PATA	Theo BAEKE

Leden van bevoegde organisaties inzake seniorenbeleid actief binnen het Nederlandse taalgebied

<i>Effectief lid</i>	<i>Plaatsvervangend lid</i>
Etienne DE VOS	Roland BETRAINS
Felix VAN CAKENBERGHE	geen
Jean DE CLERCQ	Gilbert RAYMAEKERS
Maddie GEERTS	Maria PEETERS
Lieve MUS	Kristel WIJSHOF
Elisabeth GEENEN	Caroline Cocquyt
Jean-Pierre BAEYENS	Wilfried DE RIJCK
Mieke VOGELS	Joos WAUTERS
Luc VANDEWALLE	Jef MANNAERTS
Piet VAN TITTELBOOM	An HERMANS

¹ Toestand op 31 december 2018

Leden van bevoegde organisaties inzake het seniorenbeleid actief binnen het Franse taalgebied

<i>Effectief lid</i>	<i>Plaatsvervangend lid</i>
André BERTOUILLE	Corinne ROSIER
Luc JANSEN	Michel ROSENFELDT
Philippe ANDRIANNE	Caroline COUTREZ
Guy SANPO	Chantal COLEMONTS
Jeannine MARTIN	Alain QUAIRIAT
Daniel VAN DAELE	Sergio RAVINCI
Jean Marie DEHEYN	Serge DEMORTIER
Thierry MONIN	Evelyne DEWEZ

Leden van bevoegde organisaties inzake seniorenbeleid actief binnen het tweetalige gebied Brussel-Hoofdstad.

<i>Effectief lid</i>	<i>Plaatsvervangend lid</i>
Isabelle CAPIAUX	Johan TRUYERS
Michel WUYTS	Marie-Jeanne DESCHUYTENEER

Leden van bevoegde organisaties inzake seniorenbeleid actief binnen het Duitse taalgebied

<i>Effectief lid</i>	<i>Plaatsvervangend lid</i>
Sabine HENRY	Helga SACHER-RAMAKERS

VERTEGENWOORDIGERS VAN DE MINISTERS

- Vertegenwoordiger Minister van Pensioenen: de heer Tom WATTHY
- Vertegenwoordigers Minister van Zelfstandigen: de heer Vincent VESPA en de heer Bertel COUSAERT
- Vertegenwoordiger Staatssecretaris Armoedebestrijding en Gelijke Kansen: de heer Jeroen Horemans
- Afgevaardigde van de minister bevoegd voor Maatschappelijke Integratie: de heer Steppe BERENGERE
- Vertegenwoordiger Minister van Sociale Zaken: de heer Benoît MORES
- Vertegenwoordiger Minister van Mobiliteit: mevrouw Vera VAN OCH

VERTEGENWOORDIGERS VAN DE ADMINISTRATIES

- Vertegenwoordiger Rijksinstituut voor de Sociale Verzekeringen der Zelfstandigen: mevrouw Anne-Marie DE MAEYER
- Vertegenwoordiger Federale Pensioendienst: de heer John FABRY
- Vertegenwoordiger van de Rijksdienst voor de Sociale Zekerheidsstelsels: de heer Ildephonse MURAYI HABIMANA
- Vertegenwoordiger van de FOD Sociale Zekerheid – DG Zelfstandigen: mevrouw Annick FLOREAL
- Vertegenwoordiger Federale Pensioendienst: mevrouw Ilse DE BEULE
- Vertegenwoordiger Federale Pensioendienst: de heer Bart COLLIN
- Vertegenwoordiger van de POD Maatschappelijke Integratie: mevrouw Anne-Marie VOETS
- Vertegenwoordiger van het Rijksinstituut voor Ziekte- en Invaliditeitsverzekering: de heer Pascal BREYNE
- Vertegenwoordiger van de FOD Mobiliteit: mevrouw Véronique VEKEMAN

BUREAU

LEDEN

Voorzitter van de Raad: Maddie GEERTS

Ondervoorzitter van de Raad: Philippe ANDRIANNE

Voorzitters en ondervoorzitters van de verschillende Permanente Commissies

<i>Commissie Pensioenen</i>	
Felix VAN CAEKENBERGHE (Voorzitter)	Michel WUYTS (Ondervoorzitter)
<i>Commissie Toegankelijkheid tot de Gezondheidszorgen</i>	
Lieve MUS (Voorzitter)	Luc JANSEN (Ondervoorzitter)
<i>Commissie Sociale Integratie en de Bestrijding van de Kansarmoede</i>	
Mieke VOGELS (Voorzitter)	Daniel VAN DAELE (Ondervoorzitter)
<i>Commissie Mobiliteit</i>	
Piet VAN TITTELBOOM (Voorzitter)	Guy SANPO (Ondervoorzitter)
<i>Commissie Gelijkheid van Kansen</i>	
Geen	Isabelle CAPIAUX (Ondervoorzitter)

De vertegenwoordigers van de administraties en de vertegenwoordigers van de Ministers die zetelen in de Raad maken eveneens deel uit van het Bureau.

PERMANENTE COMMISSIES

A. Commissie PENSIOENEN

<i>Leden</i>	
Philippe ANDRIANNE	Theo BAEKE
André BERTOUILLE	Roland BERTRAINS
Caroline COUTREZ	Luc DE CLERCQ
Niek DE MEESTER	Serge DEMORTIER
Elisabeth GEENEN	Maddie GEERTS
Luc JANSEN	Jeannine MARTIN
Godelieve PATA	Michel ROSENFELDT
Guy SANPO	Felix VAN CAKENBERGHE
Daniel VAN DAELE	Luc VANDEWALLE
Joos WAUTERS	Kristel WIJSHOF
Michel WUYTS	
<i>Vertegenwoordigers administraties en Ministers</i>	
Bart COLLIN (FPD, ex RVP)	Bertel COUSAERT (Minister van Zelfstandigen)
Ilse DE BEULE (FDP)	Anne-Marie DE MAEYER (RSVZ)
John FABRY (Federale Pensioendienst)	Annick FLOREAL (FOD SZ-DG Zelfstandigen)
Ildephonse MURAYI HABIMANA (ONSS)	Tom WATTHY (Minister van Pensioenen)

B. Commissie TOEGANKELIJKHEID TOT DE GEZONDHEIDSZORG

<i>Leden</i>	
Philippe ANDRIANNE	Jean-Pierre BAEYENS
Chantal COLEMONTS	Wilfried DE RIJCK
Etienne DE VOS	Evelyne DEWEZ
Elisabeth GEENEN	Sabine HENRY
Luc JANSEN	Jeannine MARTIN
Geert MESSIAEN	Thierry MONIN
Lieve MUS	Godelieve PATA-MALEKA
Alain QUAIRIAT	Naïma REGUERAS RIVAS
Michel ROSENFELDT	Helga SACHER-RAMAKERS
Guy SANPO	Johan TRUYERS
Petrus VAN TITTELBOOM	Mieke VOGELS
<i>Vertegenwoordigers administraties en Ministers</i>	
Pascal BREYNE (RIZIV)	Benoît MORES (Minister Sociale Zaken)

C. Commissie SOCIALE INTEGRATIE EN BESTRIJDING VAN DE KANSARMOEDE

<i>Leden</i>	
Caroline COCQUYT	Chantal COLEMONTS
Jean DE CLERCQ	Etienne DE VOS
Lieve MUS	Alain QUAIRIAT
Michel ROSENFELDT	Helga SACHER-RAYMAKERS
Guy SANPO	Johan TRUYERS
Daniel VAN DAELE	Peter VERNIERS
Mieke VOGELS	Kristel WIJSHOF
<i>Vertegenwoordigers administraties en Ministers</i>	
Anne-Marie VOETS (POD Maatsch. Integratie.)	Steppe BERENGERE (Minister Maatsch. Integratie)

D. Commissie MOBILITEIT

<i>Leden</i>	
Theo BAEKE	Roland BETRAINS
Luc DE CLEREQ	Jean-Marie DEHEYNE

Serge DEMORTIER	Marie-Jeanne DESCHUYTENEER
Elisabeth GEENEN	Luc JANSEN
Ellen OPHALVENS	Gilbert RAYMAEKERS
Michel ROSENFELDT	Guy SANPO
Petrus VAN TITTELBOOM	Joos WAUTERS
<i>Vertegenwoordigers administraties en Ministers</i>	
Véronique VEKEMAN (FOD Mobiliteit)	Vera VAN OCH (Minister Mobiliteit)

E. Commissie GELIJKHEID VAN KANSEN

<i>Leden</i>	
Isabelle CAPIAUX	Isabelle DE VOS
Maddie GEERTS	Sabine HENRY
Ellen OPHALVENS	Mieke PEETERS
Michel ROSENFELDT	Guy SANPO
<i>Vertegenwoordigers administraties en Ministers</i>	
Jeroen HOREMANS (Minister en Gelijke Kansen)	

BIJLAGE 4: aanvullende nota's bij het huishoudelijk reglement

- Nota 1: Behandeling van ontwerpadviezen
- Nota 2: Minderheidsnota's bij adviezen aan de Regering: regels
- Nota 3: Benoemingen en ontslagen in de FAVO

NOTA 1: Behandelen van ontwerpadviezen

De ontwerpadviezen worden voorbereid door de Permanente Commissies van de Raad.

Een lid van de Raad kan het voorstel nemen voor een ontwerpadvies door dit volgens de bepalingen van het huishoudelijk reglement te laten inschrijven op de agenda. Dit zal echter worden doorgestuurd naar de Permanente Commissie.

Het Bureau neemt kennis van de gemaakte ontwerpadviezen en beslist of deze ontwerpadviezen klaar zijn om ze voor te leggen ter goedkeuring aan de Raad.

De tekst van de ontwerpadviezen worden ten laatste 10 dagen voor de vergadering overgemaakt aan de leden van de Raad. De leden van de Raad (ook leden die geen lid zijn van de Commissie die het advies heeft voorbereid) bezorgen hun eventuele wijzigingen/opmerkingen ten minste 5 dagen voor de vergadering van de raad aan het secretariaat. Het secretariaat stuurt de opmerkingen over aan de voorzitter en de ondervoorzitter van de Commissie en aan de leden van de Raad.

De voorzitter en de ondervoorzitter hebben dan de nodige tijd om de opmerkingen te bekijken en hierop te reageren.

NOTA 2: Minderheidsnota's bij adviezen aan de Regering: regels

Om discussies te vermijden bij het neerleggen van minderheidsnota's heeft het Bureau het wenselijk geacht om enkele verduidelijkingen aan te brengen bij de behandeling van minderheidsnota's zoals het omschreven is in het artikel 16 van het huishoudelijk reglement van de Raad.

Artikel 16 van het huishoudelijk reglement bepaalt het volgende:

“Wanneer de Raad een advies verstrekt op verzoek van een lid van de Federale Regering of van een van de Wetgevende Kamers, worden op vraag van de betrokken leden de standpunten van de minderheid eveneens meegedeeld.”

- Wat is een minderheidsnota?

Een minderheidsnota is een standpunt van de minderheid dat wordt aangehecht aan een advies uitgebracht door de Raad. Het standpunt moet betrekking hebben op een vooraf ingediend en besproken amendement die niet (geheel) weerhouden werd bij de goedkeuring van het betreffende advies. Bij de goedkeuring van een amendement kan ook de oorspronkelijke tekst als minderheidsnota worden ingediend. Om een minderheidsnota te kunnen indienen dient de Raad dus voor de goedkeuring van het advies (via een amendement) in kennis te zijn gesteld van het afwijkend standpunt. Men zal nota's die zich beperken tot spellingscorrecties, interpuncties of wijziging van een woord vermijden (dergelijke correcties kunnen gemeld worden tijdens de vergadering of voorafgaand aan de vergadering).

- Wanneer kan een minderheidsnota worden ingediend?

Artikel 16 vermeldt duidelijk “wanneer de Raad een advies verstrekt”. Er kan dus enkel sprake zijn van een minderheidsnota van zodra een bepaald advies werd goedgekeurd door de leden van de Raad.

Dit sluit uit dat er minderheidsnota's kunnen worden ingediend tijdens een commissievergadering. In een commissie worden immers geen adviezen gestemd maar worden ontwerpadviezen voorbereid en bestudeerd. Wanneer de meerderheid van de Commissie akkoord is om het ontwerpadvies voor te leggen aan het Bureau wordt het ontwerpadvies verzonden naar het Bureau die beslist of het ontwerpadvies klaar is om verzonden te worden naar de Raad.

Uiteraard wil dit niet zeggen dat er in de commissievergadering geen rekening wordt gehouden met de standpunten van de minderheid. Reeds tijdens de besprekingen in de Commissie kunnen de verschillende leden hun opmerkingen/amendementen op het voorliggende ontwerpadvies neerleggen. Wanneer tijdens de Commissievergadering de meerderheid echter beslist om bepaalde amendementen/opmerkingen niet op te nemen in het ontwerpadvies is het de taak van een goede commissievoorzitter om bij de uiteenzetting van het ontwerpadvies op de Bureauvergadering de amendementen/opmerkingen die niet werden opgenomen in het ontwerpadvies mee te delen, zo kan er op de Bureauvergadering rekening worden gehouden met de verdeeldheid over het ontwerpadvies binnen de Commissievergadering.

Indien het Bureau beslist om het ontwerpadvies over te zenden naar de Raad kunnen er opnieuw opmerkingen/amendementen worden ingediend op het desbetreffende ontwerpadvies. Er werd beslist dat

tijdens deze fase zowel opmerkingen/amendementen op het advies kunnen ingediend worden door de effectieve als de plaatsvervangende leden van de Raad. De leden van de commissie wiens de opmerkingen/amendementen tijdens de commissievergadering niet werden weerhouden kunnen hun opmerkingen/amendementen herformuleren. In deze fase kunnen er nog geen minderheidsnota's worden ingediend.

De voorzitter van de commissie die het ontwerpadvies heeft voorbereid dient een overzicht op te maken van de binnengekomen opmerkingen op het ontwerpadvies.

Tijdens de vergadering van de Raad bespreekt de voorzitter van de commissie die het ontwerpadvies heeft voorgesteld enerzijds het ontwerpadvies (zoals het werd overgemaakt door het Bureau) en stelt hij de leden van de Raad in kennis van de gemaakte opmerkingen op het ontwerpadvies. Hij kan hierbij eventuele suggesties maken om het ontwerpadvies aan te passen aan de ingediende amendementen/opmerkingen.

De leden van de Raad kunnen tijdens de vergadering beslissen of zij de oorspronkelijke tekst van het ontwerpadvies behouden of indien zij deze aanpassen aan de (of een deel van de) gemaakte opmerkingen/amendementen op het ontwerpadvies.

Hierna stemt de Raad over het ontwerpadvies. Krachtens artikel 5 van het huishoudelijk reglement kan de Raad slechts geldig beraadslagen wanneer ten minste de helft van de effectieve leden of, ingeval zij verhinderd zijn, hun plaatsvervanger aanwezig is. Het ontwerpadvies zal zijn goedgekeurd indien overeenkomstig artikel 13 van het huishoudelijk reglement de meerderheid van de leden voor het ontwerpadvies stemt².

Het is pas na de goedkeuring van het ontwerpadvies door de Raad dat er sprake is van een "advies van de Raad" en eventuele leden die betrokken zijn bij de stemming kunnen, in de vergadering waarop het advies werd goedgekeurd, een minderheidsnota neerleggen omdat in het goedgekeurde advies geen rekening werd gehouden met bepaalde opmerkingen/amendementen die werden ingediend. Deze minderheidsnota kan al dan niet ondersteund worden door andere leden die op deze vergadering aanwezig zijn.

- Wie kan de minderheidsnota's onderschrijven?

Artikel 16 spreekt over de "betrokken leden". Gezien men spreekt van de betrokken leden naar aanleiding van het verstrekken van een advies van de Raad dient er teruggegrepen te worden naar de goedkeuringsprocedure over het advies dat werd gestemd.

Een advies wordt goedgekeurd door de Raad. Krachtens artikel 4, §§1 en 2 bestaat de Raad uit 25 vaste leden en 25 plaatsvervangers die bij verhindering het effectief lid vervangt. Een advies kan dus slechts worden goedgekeurd door 1° effectief lid; 2° plaatsvervangend lid dat effectief lid dat verhinderd is vervangt. Dit wordt verduidelijkt in artikel 14 van het huishoudelijk reglement. *"Ieder effectief lid is*

² Artikel 13: "De Raad beslist met meerderheid van stemmen. Bij een gelijk aantal stemmen zal de stem van de Voorzitter doorslaggevend zijn."

stemgerechtigd voor de Raad. Bij afwezigheid van het effectief lid in de Raad oefent zijn plaatsvervanger dit stemrecht uit.”

Met andere woorden kunnen een advies NIET goedkeuren: 1° Plaatsvervangende leden die niet optreden krachtens een verhinderd effectief lid (deze maken immers geen deel uit van de Raad); 2° Verhinderde effectieve leden (hun stemrecht wordt geabsorbeerd door het aanwezige plaatsvervangend lid). Deze leden kunnen dus nooit betrokken zijn geweest bij het verstrekken van een advies en kunnen dus evenmin de minderheidsnota onderschrijven.

Indien zowel het effectief lid als het plaatsvervangend lid verhinderd is heeft één van deze leden dan een stemrecht voor het advies?

Het artikel 5 van het huishoudelijk reglement bepaalt dat de Raad slechts geldig kan beraadslagen indien ten minste de helft van de effectieve en plaatsvervangende leden aanwezig zijn. Uit deze bepaling kan men afleiden dat het niet noodzakelijk is dat de voltallige Raad zijn goedkeuring geeft aan het advies. Indien men hierboven nog het artikel 15 van het huishoudelijk reglement neemt³, kan men afleiden dat enkel aanwezige leden kunnen stemmen (dit volgde logischerwijze ook al uit de bepalingen “effectief lid – plaatsvervanger”).

Indien het effectief en het plaatsvervangend lid niet aanwezig waren op de vergadering van de Raad nemen zij dus niet deel aan de stemming over het advies. Gezien zij niet betrokken zijn bij de stemming kunnen zij evenmin een eventuele minderheidsnota onderschrijven.

CONCLUSIE:

1. Een minderheidsnota kan enkel worden ingediend na goedkeuring van een advies, voordien spreekt men van amendementen/opmerkingen.
2. De minderheidsnota's kunnen enkel worden onderschreven door de leden die betrokken zijn geweest bij de stemming, zijnde de effectieve leden én de plaatsvervangende leden die een effectief lid vervangen voor zover zij aanwezig waren op de Raadsvergadering en hebben deelgenomen aan de goedkeuring van het advies waarop de minderheidsnota betrekking heeft.

³ Artikel 15 preciseert dat de stemming gebeurt bij handopsteken (tenzij de stemming geheim is).

NOTA 3: Federale Adviesraad voor Ouderen, benoemingen en ontslagen

Dit document bevat de richtlijnen voor de benoeming en het ontslag van personen in de Federale Adviesraad voor Ouderen.

1 - Benoemingen voor de Federale Adviesraad voor Ouderen

⇒ WIE ?

De wet van 8 maart 2007 tot oprichting van een Federale Adviesraad voor Ouderen voorziet in zijn artikel 4 §1 dat de Adviesraad is samengesteld uit 50 leden, van wie 25 vaste leden en 25 plaatsvervangers.

!! OPGELET: De vertegenwoordigers van de bevoegde Ministers en de vertegenwoordigers van de ambtenaren-generaal van de bevoegde administraties worden NIET benoemd. Deze worden op vraag van de minister aangeduid door hetzij de minister zelf, hetzij de administratie. De administratie/Minister dient zich dus niet steeds door dezelfde persoon te laten vertegenwoordigen, maar kan dit wijzigen in functie van de materie die in de Raad besproken zal worden.

Het Koninklijk besluit van 4 juni 2012 tot regeling van de samenstelling en van de werking van de Federale Adviesraad voor Ouderen legt striktere regels vast. Zo worden er onder andere voorwaarden gekoppeld aan de benoeming en worden de plaatsen van de Federale Adviesraad voor Ouderen onderverdeeld naargelang het taalgebied, teneinde representatief te zijn voor het hele land.

- Vereisten opgelegd door de regelgeving.

1° Alle leden moeten lid zijn van een bevoegde organisatie inzake seniorenbeleid (ontvankelijkheidsvereiste)

Dit wordt duidelijk bepaald in artikel 2 van het KB van 4 juni 2012.

Het lid zijn van een seniorenorganisatie dient te worden bewezen door een bewijs van lidmaatschap. Dit bewijs van lidmaatschap dient ondertekend te zijn door de voorzitter van de organisatie en dient de naam en het adres van de organisatie te vermelden evenals een opgave van de activiteiten van de organisatie die aantoont dat de organisatie als representatief kan worden beschouwd.

!! OPGELET: De wet bepaalt dat de leden lid moeten zijn van een bevoegde organisatie, er wordt niet gezegd dat de leden vertegenwoordiger zijn van die organisatie.

De kandidatuur dient dus persoonlijk te worden opgestuurd door het lid en niet door de organisatie waarvan de kandidaat lid is.

Er dient tevens te worden opgemerkt dat dit de enige ontvankelijkheidsvereiste is voorzien bij wet voor het zich kandidaat stellen voor de Federale Adviesraad voor Ouderen. De overige vereisten (hierna opgesomd) betreffen allen vereisten waarmee de beleidsmakers rekening moeten houden bij de benoeming van de leden. Daarentegen kan de oproep tot kandidaten nog andere ontvankelijkheidsvereisten opleggen (zie => Procedure)

2° Verdeling per taalgebied.

Artikel 2 van het KB van 4 juni 2012 legt naast het lidmaatschap van een representatieve organisatie inzake seniorenbeleid eveneens een verdeling op per taalgebied teneinde de diversiteit van de Raad te garanderen. De wet bepaalt het volgende:

De Raad telt:

- 4 effectieve leden en 4 plaatsvervangende leden van organisaties inzake seniorenbeleid actief op federaal niveau;
- 10 effectieve en 10 plaatsvervangende leden van organisaties inzake seniorenbeleid actief op het Nederlandstalige taalgebied;
- 8 effectieve en 8 plaatsvervangende leden van bevoegde organisaties inzake seniorenbeleid actief binnen het Franse taalgebied;
- 2 effectieve en 2 plaatsvervangende leden van bevoegde organisaties inzake seniorenbeleid actief in het tweetalige gebied Brussel-Hoofdstad
- 1 effectief en 1 plaatsvervangend lid van bevoegde organisaties inzake seniorenbeleid actief binnen het Duitse taalgebied.

3° Pluralistische en representatieve samenstelling van de Raad

Artikel 4 § 1, laatste lid van de Wet van 8 maart 2007 bepaalt dat de Koning bij de benoeming waakt voor de pluralistische en representatieve samenstelling van de Adviesraad.

Deze bepaling houdt in dat er bij de benoeming van kandidaten rekening zal gehouden worden met de ideologische en filosofische verscheidenheid bij de samenstelling van de Raad.

4° Wet van 20 juli 1990 inzake de evenwichtige verdeling van mannen en vrouwen in de federale adviesorganen

Artikel 2bis §1 van de Wet van 20 juli 1990 bepaalt dat ten hoogste twee derden van de leden van een adviesorgaan van het zelfde geslacht moet zijn.

Hiermee zal men eveneens rekening houden bij de benoeming van de leden.

- Hernieuwbaarheid van het mandaat.

Artikel 4§3, eerste lid van de Wet van 8 maart 2007 bepaalt dat het mandaat hernieuwbaar is. Er worden bovendien geen beperkingen opgelegd op de hernieuwbaarheid. Een lid van de Federale Adviesraad voor Ouderen die zijn mandaat voleindigt ziet kan zich, op voorwaarde dat hij aan de ontvankelijkheidsvereisten voldoet steeds opnieuw kandidaat stellen.

⇒ WANNEER ?

Op welk ogenblik wordt er een benoeming gedaan?

1° Beëindiging van het vierjarig mandaat

“Het mandaat van de effectieve leden en van de plaatsvervangers van de Raad duurt vier jaar en is hernieuwbaar.”

Indien het 4-jarig mandaat van een lid vervalt zal dit lid vervangen worden en zal er een benoeming van een (nieuw) lid plaatsvinden.

2° Ontslag van een lid voor de beëindiging van het vierjarig mandaat

Indien een lid van de Raad ontslag neemt voor het einde van zijn vier jaar durende mandaat, voorziet de wet het volgende (art. 4, §3, tweede lid W. 8 maart 2007).

“Wanneer een lid ontslag neemt voor het einde van zijn vierjarig mandaat, wordt het mandaat van het effectief lid voleindigd door zijn plaatsvervanger”.

Hieruit volgt dat er GEEN nieuwe benoeming zal gebeuren bij het ontslag van een effectief lid. Het mandaat van het effectief lid zal immers worden uitgeoefend door de plaatsvervanger van het effectief lid tot het einde van het vierjarig mandaat van deze laatste.

De wet voorziet niets indien een plaatsvervangend lid van de Federale Adviesraad voor Ouderen zijn ontslag neemt voor de beëindiging van zijn vierjarig mandaat. Uit voorgaande kan echter worden afgeleid dat in dit geval het effectief lid zijn vierjarig mandaat voleindigt zonder plaatsvervangend lid. In dit geval zal er dus evenmin een benoeming plaatsvinden.

Indien er echter een ontslag is van zowel het effectief lid als het plaatsvervangend lid voor het einde van het vierjarige mandaat dient er een benoeming te worden opgemaakt voor de vrijgekomen plaats.

Er mag worden verondersteld dat bij een overlijden dezelfde procedure dient gevolgd te worden als bij een ontslag.

⇒ DUUR

Artikel 4 §3 van de wet van 8 maart 2007 legt de duur van een mandaat vast op 4 jaar.

!! OPMERKING: Wat is de duur van het mandaat indien een effectief lid en zijn plaatsvervangend lid vervangen dienen te worden voor het einde van hun vierjarige mandaat?

Hieromtrent voorziet de wet niets. Er dient wel te worden opgemerkt dat het wenselijk is om in dit geval geen nieuw vierjarig mandaat uit te schrijven, maar een kandidatuur uit te schrijven ter voleindiging van het mandaat van het ontslagnemend effectief en plaatsvervangend lid, teneinde te vermijden dat de Raad na enige jaren geconfronteerd zal worden met een jaarlijkse benoeming van enkele leden.

⇒ PROCEDURE

Hoe gaat een benoeming in zijn werk?

1° Er komt een plaats vrij door ofwel het beëindigen van het vierjarig mandaat, ofwel door het ontslag van een effectief en zijn plaatsvervangend lid voor het beëindigen van het vierjarig mandaat.

2° Ingevolge deze vrijgekomen plaats zal er een oproep tot kandidaten worden gepubliceerd in het Belgisch Staatsblad. In deze oproep worden de voorwaarden voor het rechtsgeldig indienen van een kandidatuur opgenomen. Buiten de voorwaarden voorzien bij de wet, zullen volgende ontvankelijkheidsvoorwaarden gesteld worden:

- DOCUMENTEN: Naast het bewijs van een lidmaatschap van een representatieve seniorenorganisatie zal de kandidatuur de naam en het adres van het kandidaat-lid, evenals zijn geslacht dienen te vermelden. Via een curriculum-vitae en een motivatie van de kandidaat zal de kandidaat zijn ervaring dienen aan te tonen in het seniorenbeleid.
- TERMIJN: De oproep tot kandidaten zal een eindtermijn bevatten (ten minste drie maanden) voor het indienen van de kandidaturen. Kandidaturen die ontvangen worden na deze eindtermijn zullen worden geweigerd. Hierbij geldt de datum van de poststempel als bewijs.
- AANGETEKENDE BRIEF: De kandidaturen dienen per aangetekende brief te worden verzonden. Dit om te vermijden dat er betwisting zou ontstaan over de verzenddatum.

Andere voorwaarden die gesteld (kunnen) worden in de oproep tot kandidaten, maar geen ontvankelijkheidsvoorwaarden zijn:

- DOCUMENTEN: Een beschrijving van de rol die het kandidaat-lid uitoefent in de representatieve seniorenorganisatie waarvan hij het lidmaatschap uitoefent en een eventuele motivering van deze organisatie.
- Vermelding of het kandidaat lid zich kandidaat stelt voor de functie van effectief lid of plaatsvervangend lid.
- Meerderheid van de effectieve en plaatsvervangende kandidaten dient ouder te zijn dan 60-jaar.

3° De verschillende kandidaturen worden ontvangen op de FOD Sociale Zekerheid waar deze zullen worden getrieerd alvorens ze naar de voogdijministers (Minister van Pensioenen en Minister van Sociale Zaken) worden gestuurd.

4° De voogdijministers zullen de verschillende kandidaturen bekijken en hierover overleg plegen met de andere bevoegde Ministers (Ministerraad).

5° Een koninklijk besluit op voorstel van de Minister van Pensioenen en de Minister van Sociale Zaken wordt, na overleg in de Ministerraad genomen, waarin de leden van de Federale Adviesraad voor Ouderen zullen benoemd worden.

2 - Ontslagen in de Federale Adviesraad voor Ouderen

Uiteraard is het mogelijk dat leden van de Federale Adviesraad voor Ouderen ontslag nemen voor de voleindiging van hun vierjarig mandaat. Hieronder wordt de procedure voor het nemen van ontslag uiteengezet.

⇒ PROCEDURE

1° Het lid moet persoonlijk zijn ontslag indienen

Zoals reeds vermeldt onder het punt “Benoemingen” wordt het lid ten persoonlijke titel benoemd en dus niet als vertegenwoordiger van de seniorenorganisatie waarvan hij het lidmaatschap dient te bewijzen. Dit heeft enkele gevolgen:

- Het lid dient zelf zijn ontslag kenbaar te maken aan de Federale Adviesraad voor Ouderen. Een ontslag ingediend door de organisatie waarvan het lid het lidmaatschap heeft bewezen wordt niet beschouwd als een ontslag.
- Gezien het lid ten persoonlijke titel wordt benoemd, is het lid niet verplicht om ontslag te nemen wanneer hij geen lid meer is van de seniorenorganisatie waarvan hij het lidmaatschap heeft bewezen. Dit lid kan zijn vierjarig mandaat beëindigen. Uiteraard dient hij voor een eventuele herbenoeming opnieuw het lidmaatschap te kunnen voorleggen van een representatieve seniorenorganisatie.
- Bij ontslag van een lid kan de seniorenorganisatie waarvan het lid het lidmaatschap heeft bewezen geen nieuwe kandidaat voorstellen. Er zal slechts een benoeming gebeuren wanneer zowel het effectief lid als het plaatsvervangend lid ontslag hebben genomen en in dit geval zal de procedure voor een benoeming gebeuren. Er dient dus een nieuwe oproep tot kandidaten te worden uitgeschreven overeenkomstig de hiervoor beschreven procedure waaraan alle personen die voldoen aan de ontvankelijkheidsvoorwaarden zullen kunnen deelnemen.

De wetgeving vermeldt geen enkele vormvoorwaarde om het ontslag in te dienen. Om latere betwistingen te vermijden dient het ontslag echter schriftelijk gemeld te worden (e-mail of niet-aangetekende brief volstaat, geen SMS) aan het secretariaat, die de voorgedijministers en de (onder)voorzitter van de Raad op de hoogte zal brengen van het ontslag.

2° Wanneer gaat het ontslag in?

Het ontslag zal ingaan vanaf de datum waarop het ontslag ontvangen wordt op het secretariaat. Het ontslag zal eveneens besproken worden met de voorgedijminister(s) en op het Bureau van de Raad, waarna het lid dat ontslag heeft genomen een mail zal ontvangen waarin vermeldt wordt dat het ontslag is aanvaard en waarin het lid wordt bedankt voor zijn bewezen diensten.

!! OPGELET: Het ontslag uit de Federale Adviesraad voor Ouderen kan nog worden teruggetrokken tot op het ogenblik van het ontvangen van de mail waarin het ontslag bevestigd wordt. Hierna kan (ondanks dat het lid niet vervangen zal worden indien zijn effectief lid/plaatsvervangend lid niet mee ontslag neemt) er niet meer worden teruggekomen op het ingediende ontslag. Uiteraard kan het betrokken lid opnieuw zijn kandidatuur stellen bij een nieuwe oproep tot kandidaten.

3° Vervanging van het ontslag

Het effectief lid dat ontslag neemt zal vervangen worden door zijn plaatsvervanger. Het plaatsvervangend lid dat ontslag neemt zal niet worden vervangen, hier zal het effectief lid het vierjarig mandaat beëindigen zonder plaatsvervanger.

Indien zowel het effectief lid als zijn plaatsvervanger ontslag neemt, zal er een nieuwe oproep tot kandidaten gebeuren (zie hoger).

FAVO

Federale Adviesraad voor Ouderen

Verantwoordelijk Uitgever

Michel Eggermont

© 2019 FEDERALE ADVIESRAAD VOOR OUDEREN

Administratief Centrum Kruidtuin
Finance Tower
Kruidtuinlaan 50, bus 125
1000 Brussel

E-mail: favo-ccfa@minsoc.fed.be
Website: www.adviesraadouderen.belgium.be

D/2019/10.770/26
D/2019/10.770/27